HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Officieele mededeeling.

Nederland te Parijs in 1931.

Gedenkboek van de Nederlandsche Deelneming aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling.

Uitgave van de Vereeniging „Oost en West", ten bate van het Steuncomité Parijs.

Onder Redactie van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., lid van het Hoofdbestuur van „Oost en West".

Reeds hebben hun medewerking toegezegd de heeren Prof. Dr. L. P. le Cosquino de Bussy, Prof. J. C. van Eerde, P. A. J. Moojen, K. van der Veer, Dr. L. J. van der Waals, Dr. F. C. Wieder, R. Zuyderhoff, D. J. Balfoort en mevr. M. C. van Zeggelen.

Het boek zal worden gedrukt op Kunstdrukpapier en rijk worden geïllustreerd. De prijs zal bedragen *f* 5.— ingenaaid en *f* 6.50 in linnen stempelband.

———

In aansluiting met het vorenstaand worden zij, die foto's of andere afbeeldingen van het inwendige van het oorspronkelijke paviljoen of van verloren gegane voorwerpen onder hunne berusting hebben, uitgenoodigd deze, met bijschrift, te willen toezenden aan den heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. voornoemd, Singel 1, Deventer, opdat daarvan eventueel gebruik gemaakt kan worden bij de samenstelling van het Gedenkboek. Desgewenscht ontvangt men een en ander weder terug.

GRATIS!

Zij die met of na 1 October 1931 als lid tot de Vereeniging toetreden (minimum contributie *f* 5.— 's jaars) ontvangen gratis het „Kolon. Weekblad" over het laatste kwartaal van dit jaar.

HOOFDBESTUURSVERGADERING

op Zaterdag 31 October e.k. ten 2 ure

in het Gebouw der Vereeniging, Korte Voorhout 6.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 21 Mei l.l., No. 21).
3. Oprichting eener Nederl. federatie van oud-Kolonialen, in de Internationale.
4. Ontslag en benoeming van een lid van den Raad v. Beheer van het Tehuis van Ned. Ind. bedienden.
5. Algemeene besprekingen.
6. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

P. S. Bij verhindering wordt plaatsvervanger verwacht.

Steuncomité-Parijs.

Den schenkers werd het door „Oost en West" uitgegeven werkje „Onze Overzeesche Gewesten" bij wijze van kwitantie en onder dankbetuiging toegezonden.

Zij, dit dit boekje onverhoopt niet mochten ontvangen hebben, gelieven hiervan even te berichten, opdat de toezending onverwijld volge.

Gespecificeerde opgave, onder initialen van de *per giro* ingekomen gelden van 10 t/m. 16 October.

Koeta-Radja-Sub-Comité	*f* 236,04
Verantw. van 30 Juni af; zie vorig K.W.	„ 39.462,23
Kas. Geen ontvangsten.	
Verantw. van 30 Juni af; zie vorig K.W.	„ 3.549,21
Agentsch. der Nederl. Handel Mij. Geen ontvangsten.	
Verantw. van 30 Juni af; zie vorig K.W.	„ 10.883,75
Totaal t/m 17 Oct. (Giro t/m 16 Oct)	*f* 54.131,23
10 Sept. Overgemaakt aan de Nederl. Handel Mij. te Amsterdam; zie vorig K.W.	„ 48.000,—
Resteert (behoudens alsnog te vereffenen onkosten)	*f* 6.131,23

HET STEUNCOMITÉ PARIJS.

Het boek van J. TH. PETRUS BLUMBERGER:

De Nationalistische Beweging in Nederlandsch-Indië.

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

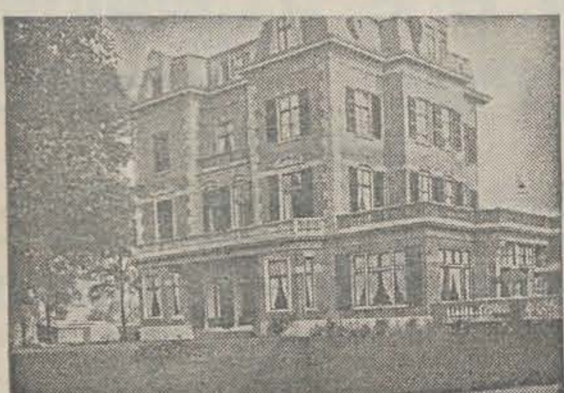
In dit lijvige werk tracht de schrijver, oud-Nederlandsch-Indisch-bestuursambtenaar, een overzicht te geven van de Nationalistische Beweging in Ned.-Indië.

Wat „nationalisme" eigenlijk is, hebben noch Prof. Steinmetz, noch Renan, noch Stoddard, den schrijver kunnen verklaren.

Volgens Stoddard in „the New World of Islam", is nationalisme „a *state of mind*", further „a *belief*, held by a fiery large number of individuals, that they constitue a Nationality; it is a *sense of belonging together* as a Nation".

Voor een deel der Indonesiërs vallen de begrippen nationalist en revolutionnair samen. Zij zijn dan ook actieve non-coöperators. Voor hen beteekent actieve non-coöperatie een strijdmethode, een nationaal-revolutionnair beginsel. Het Indonesisch nationalisme heet: „de samentrekkende politieke kracht-

Er zijn menschen, die liever dwangarbeid verrichten, dan een nieuwe methode aan te nemen. (Maandblad „Succes").

Hij is verstandig, die weet, wanneer hij abuis is — en er voor uitkomt. (De Zakenwereld).

stroom in de Inlandsche emancipatie-beweging". De moderne geestesstroomingen en hare organisaties worden in dit werk behandeld. Verder wordt uiteengezet, hoe deze organisaties later beïnvloed werden door politieke propaganda. Van deze georganiseerde geestesstroomingen noemen wij als de belangrijkste:

a) Boedi Oetomo (B.O.)
b) Sarekat-Islam (S.I.)
c) Communistische Strooming (Indische sociaal-democratische Vereeniging).

Ook worden de Vrouwen- en de Jeugdbeweging niet vergeten.

a) Boedi-Oetomo, een vereeniging, beteekenende „Het Schoone Streven", teneinde het Javaansche volk op te heffen.

In 1908 werd te Djocjakarta het Jong-Java-Congres gehouden, waarbij in de openingsrede als voornaamste doel opgegeven werd: verbetering van het onderwijs, daarnaast oprichting van een studiefonds en landbouwscholen.

Als reactie echter tegen de democratische strooming onder de jongeren, werd door Javaansche hoofdambtenaren te Semarang, een Regentenbond gesticht, „Sedio Moeljo" of „Verheven Doel", teneinde de hinderpalen voor den vooruitgang op stoffelijk en geestelijk gebied weg te ruimen.

Tijdens de eerste vijf jaren van haar bestaan bloeide B.O. Zij was de eenige belangrijke organisatie, waarin sociaal-politieke aspiraties van de Jav. aristocratie van afkomst en verstand tot uiting konden komen. Officieele taal was de Maleische, omdat de Vereeniging zich tot *alle* groepen van Jav. cultuur wenschte uit te strekken (w.o. Madoereezen, Soendaneezen, Balineezen, etc.). Later vormden deze stammen(?) echter afzonderlijke organisaties, zooals de Madoereezenbond, Pasoendan (Soendaneezenbond) etc.

In deze periode treedt de onrustbarende actie der „Indische Partij", in 1912 door Dr. E. F. E. Douwes Dekker opgericht, op den voorgrond. Deze I. P. was gegrond op ander, ruimer nationalisme.

Er volgde nu voor B.O. een periode van stilstand, hoofdzakelijk tengevolge van de opkomst der Sarekat-Islam-beweging te Solo. Tegelijkertijd ontstaan ook nog andere stroomingen.

Naast de S.I. bood de Indische Partij gelegenheid tot het uiten en wellicht bevredigen van politieke, sociale of godsdienstige aspiraties.

B.O. voor het *liberale-Javaansch nationalisme.*
I.P. voor het *radicale Indische supra-nationalisme,*
S.I. voor het *democratisch-godsdienstig nationalisme.*

Toen echter de S.I.-beweging over Java trok, werd B.O. in haar isolement teruggedrongen. Tot dusver had zij zich bepaald tot den arbeid op maatschappelijk-cultureel terrein, thans kwam zij door haar actie inzake militie-plicht voor Inlanders op politiek terrein.

Met de S.I. besloot B.O. deel te nemen aan de Volksraadsverkiezingen.

De politieke inzichten van B.O. verscherpten zich door den toenemenden invloed der vooruitstrevende jongeren. Vooral kwam dat tot uiting, toen in de Algemeene Bondsvergadering gewezen werd op de gebeurtenissen na den wereldoorlog, op de overal heerschende onrust, op het streven naar zelfstandigheid in Arabië, Ierland, Britsch-Indië (neiging tot Gandhiïsme). Pogingen werden gedaan om afgevaardigden te zenden naar Br.-Indië om de nationale beweging aldaar te bestudeeren.

Langzamerhand ontstaat verdeeldheid in B.O.

b) *Sarekat Islam* in zijn jongsten vorm was een handelsgenootschap.

Op het Eerste Congres, dat van groote propagandistische beteekenis was, werd verklaard, dat de „S.I. geen politieke partij is, die revolutie wil, zooals velen denken". Tot dusver had de sfeer der intellectueelen teekenen gegeven van nationale *ontwaking,* nu kon met recht van het begin eener volksbeweging worden gesproken. Men wenschte rechtspersoonlijkheid.

Intusschen leidde de propaganda op verschillende plaatsen tot ongeregeldheden, zoowel tegen het Bestuur als tegen de Chineezen gericht. Op het Eerste Nationaal Congres der Centrale S.I. (in 1915 opgericht en de locale S.I.'s omvattend) werd verklaard, dat met de aanduiding „Nationaal" beoogd was aan te geven, dat de volksbeweging streefde naar vorming van een hechte eenheid voor alle volkeren van den Indischen Archipel, die eendrachtig zouden trachten op te klimmen tot een natie".

Volksleiders trachtten het ontwaakte volksbewustzijn voor eigen propagandistische doeleinden te benutten. Het S.I.-terrein werd onveilig gemaakt door het prediken van revolutionnair-socialistische leerstellingen.

Gevolg: een zwenking der S.I. in revolutionnair-socialistische richting. Langzamerhand nam de actie, die vanuit de C.S.I. werd gevoerd een bedenkelijk karakter aan. Strijd tegen de suikerindustrie. Oproer op Celebes. Groote zorg baarde ook de ontwikkeling der volksbeweging in Semarang de regeering. De partij aldaar ontpopte zich als een communistische.

Op het Vijfde Nationale Congres werd de vraag gesteld, welke houding de S.I. tegenover de communistische propaganda zou aannemen. De C.S.I. verklaarde het communisme in den Islam wel te erkennen, maar moest niets hebben van communistische ideeën ten opzichte van b.v. gezinsleven en vrije liefde.

Op het Zesde Congres volgde de afscheiding der communisten, zoodat de groote scheuring in de volksbeweging was begonnen: de splitsing in twee hoofdstroomingen, n.l.: Islamitische en Communistische. De C.S.I. trachtte nog propagandavergaderingen te houden, doch men legde het af tegen de actie der communisten. Een spoor- en tramwegstaking in 1923 leidde tot de arrestatie van den communistischen volksleider Semaoen.

c) Van een communistische strooming is eerst in 1920 sprake, sedert de omzetting van de door den Hollander Sneevliet (echter door zijn actie het verblijf in Ned.-Indië ontzegd) in 1914 opgerichte „Indische Sociaal Democratische Vereeniging" in de beruchte „Partij Kommunist India". Vooral invloed van Moskou was merkbaar. Communistische Vrouwenbeweging.

In 1925 hadden ernstige ongeregeldheden plaats, doch het krachtig optreden der Regeering (Massa-interneering aan den Boven-Digoel), maakte daar gauw een eind aan, zoodat het gevolg was, dat de organisatie der communistisch-revolutionnaire strooming uiteengeslagen werd. Tevens was het communisme der P.K.I. daardoor openlijk gebrandmerkt als verderfelijk en verboden propaganda-materiaal in de Inlandsche Volksbeweging.

Toch is gebleken, dat politiek-communistische invloeden nog steeds in den Ind. Archipel werkzaam zijn.

Indonesisch Nationalistische Beweging: oprichting van verschillende organisaties, waaronder de „Partai

Nasional Indonesia". Men zou trachten Indonesië van Nederland los te maken langs den weg van non-coöperatie. Echter werd door de Regeering tegen de P.N.I.-agitatoren opgetreden met het gevolg, dat de atmosfeer in de Volksbeweging opnieuw gezuiverd werd, nu aan opruiend-revolutionnaire actie een einde was gemaakt.

Overzichtelijk is het boek in het geheel niet, toch is het een kostbaar werk voor degenen, die zich met den toestand in Indië bezig houden; ook voor missie en zending is het aan te bevelen, vooral met het oog op hetgeen over de Islamitische beweging vermeld is.

Aan te bevelen zou het echter zijn, indien de heer Blumberger bij een tweede druk zijn werk eenigszins omwerkte, opdat het overzichtelijk, beknopter en tevens ook voor den lezer gemakkelijker te bestudeeren zou zijn.

Zoo kwam deze beschouwing gereed of er kwam een Aneta-telegram dezer dagen uit Batavia, meldende, dat onder de Javanen een strooming was ontstaan om het streven naar een Indonesische eenheid op te geven en zich liever te willen beperken tot de Javaansche cultuur om deze overeind te houden.

Beteekent dit een ommekeer, begint men te begrijpen, dat er wel wat ontbreekt aan die z.g.n. Indonesische eenheid? Dat er nooit en te nimmer wellicht een Indonesisch volk kan komen? Beteekent het, dat Middeljava zich gaat wapenen op geestelijk gebied en liever een met warmte ontvangen werkelijk te bereiken doel na te streven dan zich aan utopiën te gaan bezondigen, die absoluut luchtkasteelen moeten zijn en nimmer te verwezenlijken. Een superieur ras, als de Menadoneezen, heeft nimmer dit streven kunnen billijken, omdat deze met scherpzinnigheid begaafde menschen, alleszins begrijpen, dat als het gaat om een nationale eenheid in Indië te vormen, het getal, dus de macht zal spreken en de chaos groot zal worden en dan vae victis weleens opgeld zou gaan doen.

Intusschen, Java heeft in eigen boezem, ik bedoel dan de eigenlijke Javanen zooveel nog te beredderen, dat men nog wel een eeuw noodig heeft om alles goed op te zetten; het z.g.n. snelle leven, dat heeft Japan bewezen, geeft niets, brengt wel uiterlijke verandering, maar innerlijk niet en dan als je blijft niet trachten om het Westen zijn adat ingang te doen vinden in Javaansche harten. Noodig is, landbouwonderwijs, maar met tact en zonder geleerdheid, de schuwe tani moet niet van de kook gebracht worden met allerlei nieuwigheden „made in Holland". Welnu, wil men dien weg, dan zal er dankbaarheid komen in de Javaansche desa, dan zullen de kinderen nut kunnen trekken van wat hun geleerd wordt en toepassen en als het hun dan blijkt, dat bijv. daarmee de overbevolking van Java tevens het noodige kan vinden voor hun levensbestaan, welnu dan heeft men daar meer aan dan lezen, schrijven en rekenen, al mag dit als toespijs op het bordje rijst gezet worden.

Het woord „Indonesiër".

Het voorstel van den Patih van Grisee, het Volksraadlid Soetardo om de regeering te verzoeken in alle wetten het woord Inlander te vervangen door Indonesiër is aanleiding om hieronder af te drukken wat de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 30 Juli hierover schreef, alsmede wat de Indische Gids van September daarbij aanteekent en het commentaar van de N. R. C. van 7 September avondblad A. Tevens nemen wij daarbij een artikel uit De Tijd over van den heer Feber.

„Wel in volkenkundigen, niet in staatsrechtelijken zin — wij hebben 't al meer uiteengezet, schrijft de Nieuwe Rott. Courant van 30 Juli, — kan men van Indonesiërs spreken. Er is een ethnografisch als Indonesië bekend gebied, bewoond door Maleisch-Polynesische volksgroepen, die met den samenvattenden term Indonesiërs worden aangeduid.

De grenzen van dit gebied vallen echter niet samen met de staatkundige grenzen van Nederlandsch-Indië. Zoo behoort het gebied der Papoea's (Nieuw-Guinea en verschillende kleinere eilanden van onzen Oostelijken archipel) niet tot Indonesië, terwijl een deel der Filippijnen er wel toe behoort. Wie dus spreekt van Indonesië, duidt daarmee een gebied aan, dat alleen ethnografisch, maar niet staatkundig een eenheid vormt, en wie spreekt van Indonesiërs, doelt op het ras en niet op de rechtspositie van hen, die hij daarmede aanduidt.

Ware het practisch mogelijk om steeds nauwkeurig het onderscheid tusschen ras en rechtspositie uiteen te houden, dan zou er zeker geen enkel bezwaar tegen zijn om in onze Indische wetstaal in die gevallen, waarin blijkbaar alleen op het ras gedoeld wordt, van Indonesiërs te spreken. Er doen zich in onze wetgeving echter tal van gevallen voor, waarin de leden der inheemsche bevolking zoowel naar ras als naar rechtspositie moeten worden aangeduid, en aanvaarding van den naam Indonesiër in de wetgeving zou dus zeker tot verwarring en misverstand leiden. Terwijl integrale overneming van dit woord in de wetstaal o.m. tot de anomalie zou leiden dat aan een bevolkingsgroep (de Papoea's) staatsrechtelijk een naam werd gegeven, die haar ethnografisch niet toekomt. Tegen aanvaarding van den naam als staatsrechtelijk begrip bestaat trouwens het klemmende bezwaar, dat de naam het bestaan zou suggereeren van een politieke eenheid Indonesië, die metterdaad niet bestaat en met de feitelijke positie van het land, dat men daarmede zou willen aanduiden, onvereenigbaar is.

Er zou misschien op andere wijze tegemoet gekomen kunnen worden aan de bezwaren ook van ons gezag welgezinde inheemsche kringen tegen bestendiging van het door velen nu eenmaal kleineerend gevoelde woord Inlander in de wetstaal, door het woord te vervangen door Indiër, al achten wij het twijfelachtig of hiermede bevrediging kon worden geschonken. De namen Indonesiër en Indonesië zijn eenmaal door het inheemsche nationalisme als een soort van leuze aangenomen en dit zal zich niet bevredigd vinden door namen die het zelf niet gekozen heeft.

Nu het een Volksraadslid is, die het initiatief tot het naamsvoorstel nam, zal het onderwerp zeker ook wel in den Volksraad ter sprake komen. Het zal moeilijk zijn, de behandeling daarvan dan vrij te houden van vertroebelend politiek sentiment".

Hierbij teekent de Ind. Gids van Sept. aan:

Het wil ons voorkomen, dat aan de bezwaren hier door de N. R. Ct. aangevoerd, die ook van andere zijde vroeger al wel zijn geopperd tegen den naam Indonesiër, wat te veel gewicht wordt toegedacht.

Het woord is, voor zoover ons bekend, 't eerst aangegeven door J. R. Logan, die het verkoos boven het door G. W. Earl voorgestelde Malajoenesiërs. In een opstel „The ethnology of the Indian Archipelago", opgenomen in Journal of the Indian Archipelago and Eastern Asia (dl. IV, 1850, blz. 214), beval Logan den term Indonesië (d.i. Indische-eilandenwereld) als geografisch begrip aan, en de benaming Indonesiër als volksbegrip. Hij schreef hiertoe ook te komen omdat het Grieksche nésos niet alleen in klank, maar ook in beteekenis overeenkomt met het in den Archipel inheemsche woord noesa, eiland.

In den tijd verstreken sedert 1850 is de benaming langzaamaan op meer tongen gekomen, in de laatste jaren heeft zij bij velen voorkeur boven andere aanduidingen gevonden. Sedert het ontwaken van het Oosten, is men in de uitdrukking Inlander iets eengszins kleineerends gaan zoeken, en zocht men tevens naar een anderen verzamelnaam. Indonesiërs kwam in gebruik bij gematigde groepen, zooals in het Indo-Europeesch Verbond in Nederland, in Indië langs de geheele linie der inheemsche intellectueelen, van 't eene uiterste tot 't andere.

Wij hebben vroeger al eens als onze opvatting uitgesproken, dat wij er geen bezwaar in zien aan de uitdrukking volle burgerrecht te verleenen.

Worden Gelderschen en Brabanders niet Hollanders genoemd? Indonesiër als naam voor allen, die nu Inlander heeten in ons Indisch-eilandenrijk, gaat minder vèr buiten het redelijk verdedigbare dan menige naamsaanduiding, welke wij dagelijks gebruiken zonder aan de erin opgesloten onnauwkeurigheid te denken.

't Gaat nu niet om een gril of een kuur om al weer eens iets te veranderen, maar wel om het doen verdwijnen van een geschilpunt door het tegemoetkomen aan een bij velen bestaanden wensch, om het voldoen aan een verlangen waaraan reden van bestaan wordt toegekend. De mogelijkheid om een gevoelskwestie uit te schakelen levert een argument van meer gewicht dan de bezwaren, waarmede uit ethnografisch standpunt beschouwd, de term Indonesiër voor Inlander kan worden aangevochten.

Wil het bovenaangehaalde voorstel voor het congres van den Bond van Inlandsche bestuursambtenaren een officieele sanctie voor de benaming Indonesiër uitlokken, dan willen wij onze instemming hiermede onvoorwaardelijk uitspreken.

Maar het voorstel reikt ook verder. Het wil het daarheen leiden, dat in alle wetten het woord Inlander zal worden vervangen door Indonesiër. Wij kunnen de consequenties van dit voorstel niet dadelijk ten volle overzien en moeten ons dus vooralsnog bepalen tot een adhaesiebetuiging voor de toetsing van het ons sympathiek begrip aan de mogelijkheid der toepassing in de bestaande bepalingen der wet.

Wij lezen in de N.R.Ct. van 7 Sept. '31 (avbl. A):

„Tot zoover de Indische Gids. Het voorstel, in de laatste alinea geformuleerd, kunnen wij bij nader inzien onderschrijven. Men heeft er ons in verband met wat wij eerder hierover zeiden, op gewezen dat men b.v. Chinees heel goed zoowel ter aanduiding van het ras als van de rechtspositie zou kunnen bezigen. Waarom dan Indonesiër niet? Te onderzoeken ware in elk geval, of hiertegen bezwaren zouden bestaan, zwaar genoeg, om op te wegen tegen het niet weg te cijferen voordeel dat in de plaats van een impopulaire benaming een populaire zou treden. Wij vinden het feit dat de naam Indonesiërs tegenwoordig ook door gematigder volksgroepen gebezigd wordt, zoodat het woord zijn politieken bijsmaak dien het buiten de

wetenschappelijke litteratuur tijdelijk verkreeg, is gaan verliezen, een gelukkig argument. Dat het woord Indonesiërs in de internationale volkenkundige litteratuur al tachtig jaar in zwang is, was ons bekend. Ook onze ethnoloog Wilken heeft het (al veertig jaar geleden) gebezigd. Dat men tegenover ons argument dat niet alle inheemschen van Indië Indonesiërs genoemd kunnen worden, als een feit kan stellen dat Gelderschen en Brabanders toch wel zonder hinder Hollanders genoemd worden, kan worden toegegeven, al liggen de omstandigheden hier niet geheel gelijk. Wij kunnen ons intusschen voorstellen dat niet-Indonesische inheemschen, zooals de door ons genoemde Papoea's, er hunnerzijds allerminst bezwaar tegen zullen hebben om Indonesiërs genoemd te worden.

De argumentatie van de Indische Gids lijkt ons in elk geval nadere overweging waard."

De heer Feber schreef over deze aangelegenheid in De Tijd:

„Het is een kwalijk teeken van dezen tijd, dat men begrippen en termen, die van huis uit een positieven en wel bepaalden inhoud hebben, naar believen verruimt en vervaagt, naar eigen wensch en willekeur het noodige hineininterpretiert, om ze vervolgens ter propaganda van eigen opvattingen te hanteeren, om niet te zeggen te misbruiken.

Een frappant èn gevaarlijk, bepaald verwarrend voorbeeld leveren de termen „Indonesië" en „Indonesiërs", wetenschappelijk wèl bepaald en verantwoord, maar uit het arsenaal der wetenschap gehaald en om gegoocheld tot politieke machtswoorden zonder wezenlijken inhoud, tot propagandistische phrasen van misleidenden aard.

„Indonesië beteekent de Indische eilandenwereld". Deze naam wordt — sinds 1884 door Bastian — veel gebruikt in de wetenschappelijke literatuur over Oost-Indië, vooral door ethnologen en taalgeleerden die ook spreken van Indonesiërs en den Indonesischen taalstam. Ziedaar den inhoud van den ter „Indonesië"; het is veel, maar het is dan ook alles.

Het gebruik van de woorden „Indonesiërs" is in staatkundig opzicht onjuist en onreëel; zij geven geen werkelijkheid weer van staatkundigen aard. Deze termen mogen hun recht van bestaan hebben in de taalwetenschap, in de ethnologie, in de rechtswetenschap, zij mogen daar op eenheden van taal, van ras, van adatrecht staan, in de staatkunde doen zij dat zeer beslist niet. De wetenschappelijk juiste, reëele en verdedigbare terminologie wordt onwetenschappelijk, onrecht en onverdedigbaar wanneer men haar transponeert op staatkundig gebied. Hetgeen te bewijzen is.

Wie zich aan deze transpositie schuldig maken, hebben daarmede de zeer opzettelijke bedoeling om den waan te wekken, als zou er zoo iets bestaan als een „Indonesische" volkseenheid en volksgemeenschap, een „Indonesische natie", die in haar eenheid alle volkeren van den Oost-Indischen archipel omvat. Daargelaten de mate waarin zij in dezen humne illusie en fictie zelf gelooven.

Een „Indonesische natie" nu bestaat zéér beslist niet. Of zij in allereersten aanleg bezig is te ontstaan, of de eindelooze verscheidenheid der Indische volkeren begonnen is zich te ontwikkelen in de richting eener nationale eenheid, die mogelijk in een zeer verre toekomst een werkelijkheid zal zijn — die vraag zelfs is niet met stelligheid te beantwoorden. Voorshands bezitten de volkeren van Indië niet datgene, wat een menschenmassa tot een natie maakt; zij bezitten noch eenheid van taal, noch eenheid van cultuur. Weliswaar heeft de heer Wijnkoop eenige jaren geleden de wereld verbaasd met de mededeeling, dat de „Indonesische" taal op een congres per motie was vastgesteld en aanvaard — maar dergelijke grapjasserij zal niemand voor ernstig nemen.

Wat de eenheid van cultuur aangaat, valt een eenheid van gewoonterecht en van verre taalafstamming aan te wijzen; maar daarboven uit gaat het feit, dat door de inwerking van onderscheiden cultureninvloeden, die in het eene deel van den archipel diep hebben ingegrepen, aan andere deelen totaal zijn voorbijgegaan, momenteel de verscheidenheid verre overweegt boven de eenheid. Dajaks, Papoea's, Minangkabauers, Soendaneezen, Javanen, Madoereezen, Baliërs naast elkaar stellend, komt men er niet met slechts een graadverschil in cultuurontwikkeling te aanvaarden. Hier zijn, bij een zekere eenheid van primitieven ondergrond, wezensverschillen van de grootst mogelijke beteekenis aanwezig.

Aldus valt in den archipel naast de aangeduide eenheid van primitieven aard en beteekenis maar één centrum van eenheid, maar één samenvattende kracht aan te wijzen — te weten het Nederlandsch gezag. En wanneer het in een verre toekomst ooit mocht komen tot „Indonesische" volkseenheid, dan zal zulks in eersten eenleg niet te danken zijn aan onverantwoorde leuzen van phraseurs, maar aan de zoogenaamde Nederlandsche „overheersching", die de volkeren van Indië in één greep heeft saamgevat, hen heeft gebracht onder dezelfde regelen van recht en orde, die er toe heeft geleid dat hun cultureel contact met het Westen zich voltrekt in het bijzonder bij wege van aanraking en wisselwerking met den Nederlandschen geest.

Die Indonesische nationalisten, die lichtvaardig manipuleeren met de termen „Indonesiërs", vergissen zich deerlijk; zij zien voor positieve feiten en verschijnselen aan wat voorshands slechts een negatief karakter draagt. Er zijn Javanen en Soendaneezen en Minangkabauers en Baliërs, enz., wier hartewensch uitgaat naar staatkundige zelfstandigheid, naar het los-van-Holland, daargelaten hun numerieke sterkte en daargelaten het tempo, dat zij wenschen en de middelen, die zij doeltreffend achten. Op zichzelf behoeft dit streven allerminst negatief te zijn; het heeft bij velen een ruimeren en dieperen inhoud dan het verlangen zonder meer om van Nederland áf te zijn. Zij, die aldus voelen en verlangen, ontmoeten elkaar in dit verlangen, en gevoel — en nu ontstaat het groote misverstand, de volkomen onjuiste waardeschatting: zij gaan er bij veronderstellen, dat deze gemeenschappelijkheid van staatkundig streven op zichzelf, zonder meer, zoowel het fundament als de inhoud kan uitmaken van een nationale eenheid. Zij veronderstellen, dat de „Indonesische natie" er in feite is, omdat verschillende individuen, behoorende tot verschillende groepen van den — etnologisch en adatrechtelijken — Indonesischen kring, hun verhouding ten opzichte van één en hetzelfde uitheemsch gezag gelijkelijk opvatten. En voor zoover zij inzien, dat deze gemeenschappelijkheid van opvatting allerminst een eindelooze verscheidenheid van volkeren en stammen tot natie stempelt, ontwikkelen velen hunner allerlei fantastische bedenksels, waarvan alleen de nationalistische wensch de vader is.

Zelfs als ideaal, als desideratum als leidmotief van volksbeweging is de „Indonesische natie" volkomen fictief en zeer bedriegelijk. Want het is niet waar, dat het de hoogste staatkundige wensch van Atjehers, Minangkabauers, Menadoneezen en Baliërs zou zijn om met Javanen, Madoereezen en Soendaneezen tot één onverdeelde, strak gesloten volkseenheid te worden vereenigd. Eerder zou men het tegendeel kunnen stellen, namelijk, dat eerstgenoemde kleinere en zwakkere bevolkingsgroepen geen grooter staatkundige zorg kennen dan de kans van door het proces van Indië's ontwikkeling te worden opgelost, hun zelfstandigheid ten opzichte van het geheel in te boeten, te geraken onder de suprematie van de groote, sterkere groepen van Java. Het ontijdig terugtrekken van het uitheemsch gezag zou — gesteld dat Indië daarna aan zijn lot werd overgelaten — beginnen met te leiden tot het tegendeel van nationale eenheid, namelijk tot een divergentie en uiteenstorting, vervolgens tot onderlinge conflicten en botsingen in alle mogelijke permutaties en combinaties. De toekomstige bestaanskansen eener „Indonesische natie" liggen dan ook allerminst in een ontijdig geheel of gedeeltelijk terugtreden van het uitheemsch gezag, maar integendeel in de handhaving daarvan.

Dit standpunt zal worden gedeeld door de meergenoemde minderheden, die alleen onder uitheemsch gezag verzekerd zijn van hun vrije ontwikkeling en ontvouwing, van hun uitgroei tot evenwaardige en evenmachtige componenten in een Indonesische eenheid, waartoe mogelijk — niet zeker — de thans onder zooveel opzicht onderscheiden volkeren van den archipel zich eenmaal, in een verre toekomst, zullen ontwikkelen.

Voor het oogenblik en voor een onafzienbare toekomst, zijn „Indonesië" en „Indonesiës" op z'n best leuzen, die door een nationalistisch ideaal zijn geïnspireerd, maar niet door een nationale realiteit worden gedekt: in de meeste gevallen dienen zij om een geloof te suggereeren in een volkseenheid tot zelfbeschikking als natie, dat allerminst steun vindt in den feitelijken toestand.

Wie reëele staatkunde wil uitvoeren, zich mitsdien niet laat gaan op de leuzen van den dag, onthoude zich daarom in het staatkundige zorgvuldig van het ijdel gebruiken dezer misleidende termen. En hij vermijde ze liefst evenzeer op al die terreinen, ten aanzien van al die problemen, waarop en waarin ethnologie, taal- en rechtswetenschap eenerzijds en staatkunde anderzijds in elkaar overgaan."

Ten slotte verwijzen wij onze lezers naar het artikel: „Waarom Indonesië" in De Haagsche Post van 10 October 1931, No. 937.

F. O. D.

Een rijk, arm Indisch gezin.

Men verwondert er zich altijd over, wanneer familieleden, zelfs zij, die tot eenzelfde gezin behooren, niet met elkaar overweg kunnen, dat ze meermalen onderling hevige ruzie hebben en ten slotte geheel van elkaar vervreemden.

Maar is dat wel zoo onnatuurlijk? Zijn menschen niet met elkaar verwant en bestaat er geene onderlinge sympathie, wel, dan zoeken ze geene aanraking, en blijven elkaar uit den weg. Bestaan er evenwel banden van bloedverwantschap, dan acht men zich verplicht met elkaar om te gaan: „'t is toch familie" heet het dan (iets waaraan men toch niets kan doen!) en men zoekt aansluiting. Maar menschen, al bestaan ze elkaar nóg zoo na in den bloede, zijn nu eenmaal verschillend in aard en temperament en blijven zij met elkaar voeling houden, dan wordt de verhouding gedwongen en ligt het voor de hand dat conflicten niet kunnen uitblijven. Zulke huichelachtige verhoudingen kunnen op den duur geen stand houden. Het doet daarom aangenaam aan, wanneer men hoort van gezinnen waarin steeds pais en vree en ongestoorde harmonie heerschen en alle leden onderling eene warme liefde voor elkaar gevoelen. In de mate, waarin het gezin, dat we hier op het oog hebben, in zulk een idealen toestand verkeert, komt dit zeker maar zelden voor: en daarom is het ons een genoegen hiervan een en ander te kunnen vertellen.

De vader, een door en door braaf man, bekleedde een gouvernementsbetrekking, waaraan een bescheiden bezoldiging (f 150 of f 175) was verbonden: de moeder was een lief, handig persoontje, eene uitmuntende opvoedster en huisvrouw, die met haren man wedijverde in overleg bij het doen (en nalaten) van uitgaven. Steeds wist zij „de eindjes aan elkaar te knoopen", en dit was dan ook dringend noodig, want er waren 17 kinderen, waaronder een tweeling. Men begrijpt licht wat het, bij een inkomen als het genoemde, beteekende 19 monden open te houden, 19 lichamen te kleeden, en wat er zoo verder in een huishouden noodig is, te bekostigen! Maar allen staken flink de handen uit de mouw en werkten opgewekt mede. De moeder en de oudste meisjes namen de naald ter hand en maakten de eenvoudige kleeding. Natuurlijk hield men, zooals trouwens iedereen in Indië eenige exemplaren van die onmisbare vogels, kippen, die eieren en vleesch leverden: van een paar klapperboomen, die op het erf stonden, kreeg men een en ander, dat voor het Indische menu bruikbaar was, niet te vergeten de olie, die in verschen toestand een aangenaam aroma heeft en zeer goed voor het braden van verschillende spijzen bruikbaar is.

Dat er op een eettafel voor 19 personen heel wat noodig was, spreekt van zelf, maar de vindingrijke huisvrouw wist daar raad op. Zij vulde o.a. voor den hoofdmaaltijd, een grooten schotel met fijngewreven gekookte aardappelen, mengde deze met fijngehakt vleesch en geraspte klappernoot, maakte van het mengsel flinke ballen en bakte deze in klapperolie. Het was geen nummer voor een Lucullusmenu, maar allen hapten met graagte in de smakelijk-uitziende, bruingebraden ballen en deze waren niet duur, ze waren voedzaam en de kinderen groeiden er van als kool en waren er mede tevreden. Natuurlijk vervulde ook de rijst, met een paar gekruide Indische bijspijzen, in de huishouding eene voorname rol.

Onder de kinderen waren er eenigen, die „muzikalen aanleg" hadden, hetgeen opgemaakt werd uit het feit, dat ze een goed geheugen voor muziek hadden (wat niet hetzelfde is als „muzikaal" zijn.) Hoorden ze muziek, dan konden zij die heel aardig reproduceeren op eigen instrumenten. Van eene opleiding op het gebied der toonkunst kon natuurlijk met het oog op de zeer bescheiden middelen van het gezin, geene sprake zijn. Maar een der jongens had eene goedkoope viool; een tweede was eene harmonica rijk, terwijl een derde zich de gelukkige eigenaar van eene fluit mocht noemen. Met behulp van deze eenigszins heterogene instrumenten, wisten de drie artisten het tot een aanhoorbaar ensemble te brengen. Werd er in de soos van het plaatsje gedanst, dan leverde het trio de daarbij onmisbare muziek. Dit bracht een matige verdienste op, die trouw in de huishoudkas werd gestort.

Met dat al was het een passen en meten om rond te komen, maar het lukte: allen waren tevreden en gevoelden zich gelukkig.

Maar eindelijk kwam voor den vader het oogenblik waarop hij den dienst moest verlaten. Het pensioen was natuurlijk een heel stuk minder dan het activiteitstractement en er kwamen moeilijke tijden. Daarbij kreeg ook dit gezin zijn deel van de rampen des levens. Een der kinderen, een jongen, die nu en dan aan toevallen leed, werd daardoor aangegrepen terwijl hij zich aan het baden was bij een uit den bodem opwellende bron. Er was niemand in de buurt die hem kon helpen en de arme jongen schoot er op deze tragische wijze het leven bij in.

De vader begon aan de oogen te sukkelen en eindigde met blind te worden.

Maar gelukkig waren de kinderen intusschen grooter geworden en geraakten zij geleidelijk in de verdiensten.

Een der zoons wist het ten slotte tot notaris te brengen. De meisjes, die er heel lief uitzagen, trouwden met brave, oppassende mannen, maar al verlieten zij ook de ouderlijke woning, toch bleef de band, die haar daaraan verbond onverzwakt gevoeld en onderhouden.

Alle kinderen, voor zoover zij inkomsten genoten zonderden daarvan geregeld wat af, om hunne ouders te steunen. Deze waren nu in staat zich eene melkgevende koe aan te schaffen: het schoonhouden van den stal, de verzorging van het dier, het verzamelen van gras en wat er zoo verder noodig was, geschiedde door de jongens die nog thuis waren.

Tenslotte vonden alle zestien kinderen hun weg door het leven. De ouders hadden dus wel voldoening van hunne opvoeding en van de goede zorgen die zij, ten koste van hunne zelfopoffering, aan hunne spruiten hadden besteed.

Arm in aardsche goederen, maar rijk in geluk!

M. Ch. v. R. v. N.

Van Week tot Week.

Van Maandag 12 tot Zondag 18 October.

De fractieleiders in den Volksraad zijn uitgenoodigd, om beurten op audiëntie te komen bij den gouverneur-generaal.

De regeering zal een oeconomische commissie instellen ter voorlichting van verschillende vraagstukken van oeconomischen en sociaal-oeconomischen aard. Een dergelijke tijdelijke commissie acht de regeering beter in deze crisistijden dan een voor normale perioden berekenden oeconomischen raad.

De assistent-resident Hartveld stelt in de suikerstreken van Oost-Java in opdracht van de Agrarische Inspectie een onderzoek in naar de restrictieplannen voor aanplant-1932 en de gevolgen daarvan voor de bevolking in verband met de vermindering van inkomsten.

Ter behartiging van hen die de grondhuur voor de suikeraanplant gaarne voorstellen als een vorm van westersche uitbuiting van den Inheemschen.

De door de Regeering toegezegde uiteenzetting over den finantieelen toestand van Ned.-Indië is den 15en dezer in den Volksraad gegeven. Volgens de laatste berekeningen in September gedaan, zouden de landsinkomsten van 1931 bij de raming 193 millioen ten achter blijven. De schuldvermeerdering voor den geheelen dienst zou ƒ146 millioen zijn. Een scherp bezuinigingsonderzoek is daarom ingesteld. Salariskorting zal ook worden toegepast op salarissen van ƒ20 tot ƒ50 p. m. terwijl een bezuiniging op de pensioenslast ernstig in overweging is genomen.

Het eerste deel van den regeeringsalmanak zal in 1932 om bezuinigingsredenen niet verschijnen.

*Het V. V. L. hield den 14en dezer een openbare spoed*vergadering ter bespreking van den financieelen toestand in verband met het lot der ambtenaren.

In een door 1000 ambtenaren bezochte vergadering van den Bestuurdersbond ter inleiding van een nieuwen vorm van actie, n.l. het aangeven van middelen om zonder verslechting van de positie der ambtenaren het begrotingsevenwicht te herstellen, hebben de heeren De Dreu van de I. S. D. P. en Reens als zoodanig aangewezen: een zwaardere vermogensbelasting, achterhaling van de in Nederland vertoevende Indische rentetrekkers en ruime credietgeving door Nederland. Een motie in dien geest werd aangenomen.

Op de vraag of de Suikerbond een actie zal voeren tegen een eventueele salarisverlaging, werd geantwoord, dat indien de overtuiging wordt verkregen, dat aan deze verlaging in verband met de ernstige moeilijkheden der industrie niet valt te ontkomen, de Suikerbond zich niet gerechtigd

zal achten, daartegen zonder meer stelling te nemen.

Ingesteld is een adviescommissie inzake den meest gewenschten vorm van organisatie en de mogelijke versoberingen van de militaire bedrijven. Ook zou voor een termijn van drie maanden besloten zijn de schietoefeningen van het leger, behalve voor recruten, achterwege te laten en geen meerdaagsche oefeningen meer te houden, tenzij positief noodzakelijk.

Aan den gouverneur van Celebes Caron is opgedragen om, na plaatselijk onderzoek, volledige voorstellen in te dienen voor de voorbereiding van het gouvernement Groote Oost. Onderwijl zal het bestuur gevoerd worden door den assistent-resident van Makassar, Hage.

Het groote irrigatiewerk Wayteboe in Z. Sumatra is na 5 jaar arbeid officieel voor de bevolking opengesteld, waardoor de Javanenkolonisatie Gedong Tataan thans duizenden bahoes meer kan beplanten.

De oude Sindoro van den Lloyd, welke thans onder Portugeesche vlag vaart als Pedro Gomez, heeft Soerabaja aangedaan met een groot transport politieke gevangenen, die deelnamen aan den opstand op Madeira en te Timor Dilly zullen worden geïnterneerd.

*Den 10den dezer vond te Semarang onder groote be*langstelling, zoowel van Europeesche als Inlandsche zijde, de officieele opening plaats van den eersten Javaanschen volksschouwburg, opgericht door de Javaansche Vereeniging voor Volkskunst Sobo Kartti.

De bemanning van de Valk, het eerste postvliegtuig der wekelijksche dienst, is door een groot aantal enthousiasten te Batavia gehuldigd. Verscheidene kransen werden aangeboden.

Blijkens een brief van het hoofdbestuur van het N. I. O. G., voorgelezen in de drukbezochte protestvergadering van ambtenaren, is meegedeeld, dat door de redactie van De School elke critiek op de regeering, hoe matig ook gesteld, zal worden geweerd, omdat objectieve beoordeeling ervan de grenzen van het geoorloofde en ongeoorloofde niet duidelijk stelt. In verband hiermee is de spreekbeurt van den vertegenwoordiger van het N. I. O. G. niet doorgegaan en de vergadering ontbonden. Gelijktijdig met het nieuwe bewind, schijnt een tijdperk van bezinning zijn intrede in zekere Indische kringen te hebben gemaakt.

In een ledenvergadering van de afdeeling der Indische Katholieke Partij sprak men zich uit voor het hoofdbestuur en de door de Volksraadsfractie aangenomen houding inzake het artikel in Studiën.

Naar verluidt, zou het departement van landbouw, n. en h. bezig zijn een tiental schema's voor de rubberrestrictie te bestudeeren. In enkele daarvan schijnen elementen voor te komen, welke zich wellicht in een of andere constructie laten voegen. Op het oogenblik kan men volstrekt niet zeggen, of dit tot resultaten zal leiden. Het schijnt wel, dat alle mogelijkheden ernstig onder de oogen worden gezien. Het heet voorts, dat indien het plan inzake rubberrestrictie door de regeering uitvoerbaar geacht wordt, het eerst aan de Nederlandsche regeering zal worden voorgelegd, welke zich dan eventueel met de Britsche regeering in verbinding zal stellen.

Gemeldt wordt dat slechts enkele fabrieken reeds haar geheele restant van oogst 1930 hebben afgevoerd. Op enkele suikerfabrieken nabij Djokjakarta werd 20 tot 30 pct., in sommige gevallen zelfs 50 pct., van den ouden oogst afgekeurd wegens vorming van stropfilm door het lang bewaren.

De begrootingscommissie zal vakvereenigingen en andere corporaties in de gelegenheid stellen be-zuinigingsinzichten en voorstellen tot versterking der middelen kenbaar te maken.

*Naar verluidt, diende het dep. van justitie bij de regee*ring een voorstel in tot belangrijke vereenvoudiging van de rechtspraak voor Europeanen, in dien zin, dat met handhaving van het landgerecht voor overtredingen, voortaan verschillende eenvoudige misdrijven door slechts één rechter zullen worden berecht, waardoor het kostbaar drierechtsapparaat alleen voor belangrijke misdrijven in werking komt.

Dr. Thung, phytopatholoog van het Proefstation voor de Vorstenlandsche tabak, vond een insect, dat de bekende kroepoekziekte op de tabak overbrengt.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en aan de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Een nieuw Kunst-museum.

De *„Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst"*, die door hare tentoonstellingen, zoowel te Amsterdam als te 's-Gravenhage — laatstelijk door die van *Ikat-weefsel* een paar jaar geleden in *Pulchri* Studio gehouden — bewezen heeft ook een warm hart te hebben voor de Indonesische volkskunst, al beweegt zij zich voornamelijk op het gebied der oud-Chineesche en -Japansche kunst, zal binnenkort haar grootste wensch vervuld zien: een museum rijk zijn. In het jongste *Bulletin* dier Vereeniging, dat deel uitmaakt van het „Maandblad voor Beeldende Kunsten", lezen wij daarover:

„Waren wij voor eenige maanden, in ons Juli-Bulletin, genoodzaakt te constateeren, dat „het tijdstip, waarop ons Museum geopend kan worden, waarschijnlijk iets verder van ons afligt, dan wij nog kort geleden vermoedden", thans staat het vast, dat er nog slechts weinige maanden zullen verloopen, alvorens wij onze intrede doen in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Onze Vereeniging is Burgemeester en Wethouders der Gemeente Amsterdam en den Directeur van het Stedelijk Museum buitengewoon dankbaar voor de thans getroffen regeling, waarbij wij de beschikking over de tuinzaal van het Museum verkrijgen.

„Deze tuinzaal, die men van den hoofdingang van het Museum uit, door twee gangen bezijden de monumentale trap, die van gelijkstraats naar eerste verdieping leidt, bereikt, meet 29×10 M. Zij ontvangt haar licht door een reeks vensters, die alle aan de tuinzijde, d.i. dus aan de achterzijde van het Museum gelegen zijn.

„Door schotten kan deze groote ruimte op allerlei wijzen ingedeeld worden, al naar de behoefte van hetgeen op een bepaald tijdstip tentoongesteld wordt.

„Het ligt in onze bedoeling, door steeds variatie te brengen in een gedeelte van het geëxposeerde, ons Museum zoo levendig mogelijk te maken. Bij toeneming van het museumbezit, zal het noodig zijn, gegeven de ons thans toegemeten tentoonstellingsruimte, het geëxposeerde van tijd tot tijd te verwisselen. Dit is trouwens geheel in overeenstemming met de wijze waarop Japansche musea de aan hun toevertrouwde kunstschatten toonen.

„Door den aangrenzenden tuin wordt aan de tuinzaal een stemming verleend, die eenigszins de Oostaziatische sfeer benadert. Ook om deze reden, zijn wij ten zeerste verheugd genoemde zaal te verkrijgen.

„Voor het bureau van den Conservator en voor onze Bibliotheek wordt een fraai gelegen, ruime kamer op de eerste verdieping van het Stedelijk Museum beschikbaar gesteld.

„Wij staan dus, sedert de oprichting onzer Vereeniging in 1918, kort voor de belangrijkste gebeurtenis in haar bestaan. Laat ons hopen, dat met de opening van ons Museum een in alle opzichten belangrijke nieuwe periode ingeluid wordt."

Aan deze mededeeling wordt, als verblijdend bericht, toegevoegd, dat de Vereeniging eene omvangrijke zending Hindoe-Javaansche steenen beelden, dank zijde buitengewone voorkomendheid van *Dr. F. D. K. Bosch*, Hoofd van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië en de groote medewerking door hem aan onzen Voorzitter bij de keuze der voorwerpen verleend, mochten verkrijgen (ten deele in eigendom, ten deele in bruikleen).

Ook deze schatten zullen in bovengenoemd museum zeker een eereplaats krijgen, naast die uit andere Aziatische landen afkomstig en later zal

stellig gezorgd worden, dat er deskundige publicaties van verschijnen. Van harte verheugen wij ons, zoowel over de totstandkoming van dit hoogst nuttige museum, als over de verrijking er van met deze Indonesische oudheden. Tevens spreken wij hier echter de hoop uit, dat het even volijverige, als kunstzinnige Bestuur der Vereeniging ook aan de uitingen der hedendaagsche Indonesische Volkskunst zijn aandacht zal blijven wijden, want wij deelen niet het pessimistisch oordeel van den secretaris, den heer *Th. van Lelyveld*, die in hetzelfde *Bulletin*, in verband met de aankondiging van een onlangs verschenen Platen-atlas, o.a. opmerkt:

„De vulgaire "tjap" heeft reeds lang de geduldige wasbewerking grootendeels vervangen. De Westersche en Japansche machine zorgt voor overvloedigen import van Ersatz, concurreerend tegen den „tjap-pruijs". Voorbij is de tijd der feillooze distinctievolle batiks, zijden en andere ikat-weefsels, voorbij ook de tijd toen de inheemsche grooten behagen schepten om zich te doen bedienen met subliem gedreven gouden en zilveren schalen en bekers, koninklijk van vorm.

„De gewoonte, dat de vader zijn 16-jarigen zoon een fraaie kris overdraagt, raakt in onbruik; de kris behoort niet meer tot de dagelijksche dracht van den Javaan. De prachtige, unieke kunst van het symbolisch gouden, ivoren of houten krisheft, van de min of meer fijn bewerkte schede en van het zorgvuldig pamorsmaden, is tot een veel leger niveau afgedaald.

„Zelfs daar waar tradities nog zijn blijven doorleven, is, door gebrek aan wijding, door gewijzigde gevoelens, als anderszins, de vroegere technische vaardigheid sterk verzwakt."

Er wordt wel degelijk in verschillende streken van den Nederlandsch-Indischen Archipel, op onderscheiden gebied, zoowel op dat van vlecht- en verf-, als van hout- en metaal-arbeid, nog altijd kunst vervaardigd, die ten volle waard is de aandacht van kunstgevoeligen te trekken. Wel heeft schrijver gelijk, dat de technische vaardigheid der inheemsche bevolking ginds sterk aan het verzwakken is geraakt, vooral doordat, onder eeuwenlange, in dit opzicht volkomen onverschillige, vreemde overheersching, de voorheen machtige *Kratons*, als centra van weelde en kunstzin, hun vroegeren luister hebben verloren. Worden echter de nog bestaande, vaardige kunstnijveren van hooger hand gesteund, o.a. door hen, ook langs financieelen weg, aan te moedigen leerlingen in hun vak op te leiden en ....worden de werkelijk mooie kunstwerken nu, ook door het Nederlandsch-kunstlievend publiek, naar waarde geschat en de kunst-handen-arbeid dus ook geldelijk voldoende aangemoedigd, dan mag, evenals zulks nu reeds in de Fransche kolonies mogelijk is gebleken, een wederopleving der Indonesische kunstnijverheid stellig tegemoet worden gezien.

Dat o.a. op batikgebied nog heden ten dage even groote prachtstukken als vroeger worden gemaakt, heeft „Boeatan" in 1928 laten zien op hare zoo goed geslaagde Batik-tentoonstelling in de *Gotische* Zaal te 's-Gravenhage, waar de moderne stukken de aller-oudsten, ingezonden door *Pangeran Ario Soeriodinningrat*, evenaarden. Deze broeder van den Sultan van Djocdjacarta, die toen hier te lande vertoefde, heeft later, op bestelling van verscheidene binnen- en buitenlandsche kunstliefhebbers, naar een oud stuk van wijlen zijn Vader in fraai *Tjoewiri*-patroon, hoofddoeken doen aanmaken door bekwame batiksters, leden der „Batik-Vereeniging" door hem gesticht en beheerd. Het merkwaardigste daarbij was, dat, toen „Boeatan" een twintigtal dier alle even mooie doeken ontving, er geen twee precies hetzelfde waren, ofschoon ze toch allen het *tjoewiri*-patroon vertoonden. Wel een bewijs, dat de kunst er nog niet dood, integendeel, nog vol leven is.

Laat ons dat waardeeren en geen pessimistisch oordeel vellen.

Ook op de door *Boeatan* verleden jaar gehouden tentoonstelling in het lokaal van *„Oost en West"*, Voorhout 6, van *ikat*-weefsels uit den Timor-archipel, een pracht-collectie door de familie *Frans* van daar meegebracht, bleken verscheidene nieuwe stukken, van recenten datum, niet voor de beste oude onder

te doen. En in de toonkamers van *Boeatan* Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, kan men dikwijls verheugende bewijzen van nog bestaande Indonesische volkskunst vinden, welke het pessimistisch oordeel van den heer Lelyveld gelukkig logenstraffen.

***

De bovengenoemde Platen-atlas, met nIleiding van Prof. T. J. Bezemer, welke tot titel draagt:

Platenalbum van „Indonesische Kunstnijverheid".

en onlangs uitgegeven is met medewerking der Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Amsterdam. (Uitgave van N.V. tot Explotatie van het Maandblad „Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw" en ten Hagen's Drukkerij en Uitgeversmaatschappij N.V. 's-Gravenhage), een bezittenswaardig prachtwerk, in in *„Boeatan"* te koop, tegen den waarlijk matigen prijs van f 7.50.

Den heer Van Lelyveld heeft de bezichtiging er van „grooten weemoed gewekt, daar het weergegevene àl geschiedenis en verleden is", dit moge waar zijn, omdat de platen grootendeels gediend hebben ter illustratie van artikels over oude Indonesische Volkskunst, den belangstellenden bezoekers van „Boeatan" raden wij aan in die Toonkamers vergelijkingen te maken. Wij zijn overtuigd, dat zij dan reden hebben tot optimistische blijmoedigheid over het vele mooie, dat thans nog gewrocht wordt en tot ontkenning der vrees voor „totale vernietiging der Indische sierkunst". Mits ieder met opgewektheid het zijne daartoe bijdraagt, juist in deze moeilijke tijden, kan alles ten goede wenden:

Tegenspoed moet ons immers versterken in het goede en schoone!

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Afscheid.

N. h. i. van de „Ind. Crt." (*Bat. Nwsbl.* 15/9) is de visie van de Europeesche gemeenschap *in Ned.-Indië* op het koloniale probleem te beperkt, te zeer naar binnen gericht. Zij ziet slechts grenzen, geen ruimte, alleen antithesen, geen synthesen. Haar gedachtenleven wortelt in eene traditie die wil, dat de Europeesche gemeenschap in een Oostersche maatschappij een soort van enclave vormt, een geprivilegieerde positie inneemt. En wijl zij — ten onrechte — aan het proces der Oostersche emancipatie een kunstmatig karakter toekent, haar niet weet te zien in breeder perspectief en ruimer omlijsting, beschouwt de Europeesche gemeenschap een politiek, welke van dit proces de uitdrukking is, als een politiek, welke dit proces op onnatuurlijke wijze stimuleert, en dus hare traditioneele positie opzettelijk ondermijnt. *In Nederland* daarentegen worden de Indische gebeurtenissen gevolgd op een afstand, welke het mogelijk maakt haar te zien in het raam van het overige wereldgebeuren, dat zoowel de Regeering als de publieke opinie, dank zij haar levendig en innig contact met het internationale leven, als het ware op den voet weet te volgen. Zoo wijken de Nederlandsche en de Indische inzichten omtrent den in Indië te volgen koers steeds verder uiteen. De „Ind. Crt." betreurt het dat tijdens het thans eindigende beleid, geen poging werd ondernomen om beide met elkander te verzoenen door de Europeesche gemeenschap in Indië te brengen tot de erkenning, dat wat zich in Indië voltrekt, niet te stuiten is en slechts dàn der geheele gemeenschap ten goede kan komen, wanneer de Regeering leidt instede van stremt.

Ned.-Indië mist door het vertrek van Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff een hoogstaand, nobel mensch, een man, die met hart en ziel dit volk en land is toegedaan. Herhaaldelijk is critiek op den scheidenden Landvoogd uitgeoefend, volgens de *Deli Crt.* (12/9) niet omdat Jhr. De Graeff verantwoordelijk zou zijn voor de door hem gevolgde koloniale politiek — deze immers werd reeds lang vóór hem uitgestippeld — maar omdat bij de doortrekking van de uitgestippelde lijn een *tempo* betracht werd, dat *niet in overeenstemming* was *met den ontwikkelingsgang op economisch terrein.* Politieke verantwoordelijkheid en zelfstandigheid verleenen, vergaande politieke hervormingen invoeren zònder dat op *economisch* gebied de zelfwerkzaamheid der Inlandsche volken een zekeren graad heeft bereikt, leek de *Deli Crt.* niet in het belang van deze landen. Het blad betuigt haren grooten eerbied aan den Landvoogd, wiens politieke inzichten veelal niet de hare waren, maar wiens onkreukbaarheid, hoogheid van karakter en ongelooflijke werkkracht boven allen lof verheven zijn

Het *Soer. Hbl.* (11 en 12/9 „Terugblik", Z.) vermeldt *uit de bestuursperiode van Jhr. Mr. de Graeff* o.m. de zeer belangrijke gebeurtenissen, de voornaamste arbeid op internationaal gebied en het regeeringswerk, direct ten voordeele der Inlandsche bevolking. Het is eene periode geweest van formidabelen arbeid, begrijpelijk na den bezuinigingstijd, en bij een Landvoogd, die zoo volkomen op de hoogte was met alle details van het regeeringsmechanisme. Z. Exc. kan terugzien op veel en goed werk, waarvoor hem reeds bij verschillende gelegenheden hulde werd gebracht. Ook met de groep der ondernemers was het contact aangenaam. Vooral: *hij laat Indië achter in een toe stand van politieke rust, sinds vele jaren hier onbekend.* Zoo is er, bij dit afscheid — n. h. o. van Z. — alle reden om met groote voldoening naar de balans te zien en, zonder verdoezeling van gemaakte fouten, den afgetreden Landvoogd te danken voor wat hij aan Indië gaf van zijn arbeidskracht, zijn kennis, zijn sterke overtuiging en zijn bijzonder idealisme.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (10/9 „De sluiting van den Volksraad"; 11/9 „Bij het einde van het vijfjarig bewind", *J. E. J.*), het *Soer. Hbl.* (9/9, 2de bl. L'état, c'est moi", *I. C.*), het *Bat. Nwsbl.* (12/9 „Afscheid", *R.*; „Bestuursoverdracht", *R.*; Extra-blad „De overdracht van het Bestuur) en *De Sum. Post* (12/9 „Komen en gaan"; 14/9 „De zakelijke koers"; 16/9 „Momentopname").

De crisis.

In den Volksraad wilde Mr. Fruin een interpellatie houden over het geval der *gratie-Soekarno*, doch dit verzoek trok hij, op advies van den Voorzitter, terecht in. De laatste zinsnede van het zeer juiste advies van den Volksraadsvoorzitter heeft een verstrekkende beteekenis, meent *De Loc.* (7/9, blz. 15 „De Crisis"). De heer *Meyer Ranneft* zeide: „Laten wij het Land het schouwspel besparen, dat op het moment waarop de nieuwe Landvoogd aan wal stapt, in 's Lands Vergaderzaal een volkomen steriele en felle politieke strijd wordt gevoerd. *De toekomst, de financieele toekomst, van het Land is ernstig, zeer ernstig. De nieuwe Landvoogd zal in samenwerking met ons en met anderen een bijna onmogelijke taak hebben te vervullen.* Ook met het oog daarop ontraad ik deze interpellatie". *De algemeene toestand* is — vervolgt *De Loc.* — wederom veel ernstiger geworden dan tevoren. De internationale situatie laat zich donkerder en hopeloozer inzien dan ooit. De tot dusver internationaal genomen maatregelen hebben nog geenerlei verbetering gebracht; de verhoudingen in de Landen van Europa worden met den dag slechter. Men gaat zich van de mogelijkheid van verdere zeer ernstige gebeurtenissen steeds meer rekenschap geven; en *dat alles werkt rechtstreeks op Ned.-Indië door.* Zoowel de economische toestand als de landsfinanciën van Ned.-Indië worden daardoor bepaald. *De feiten zijn zóó ernstig*, dat er voor de Regeering, en voor den Volksraad, en voor de ingezetenen op dit oogenblik slechts één onderwerp bestaat en bestaan mag. Alle andere overwegingen moeten daaraan ondergeschikt zijn; alles wat verder aan de orde komt is secundair, *primair* is de uitermate zorgelijke toestand des Lands. Men make zich geen illusies, dat aan Ned.-Indië de stormen der wereld zullen voorbijgaan. Aller aandacht, aller streven en aller kracht zijn noodig om tezamen den storm, die ook Indië treft, het hoofd te bieden. *Eendracht is daartoe noodig*, en ernst. En het inzicht, dat alleen door *aller* wil en *aller* krachtsinspanning bereikt zal kunnen worden, dat Ned.-Indië althans voor de noodlottigste gevolgen van deze wereldcrisis gespaard kan worden.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (5/9, blz. 3 „De gratie", blz. 7 „Manifest van de P. P. P. K. I."; blz. 8 „Manifest-Thamrin"; blz. 17 „Partij Indonesia", te Bandoeng; blz. 18 „De vragen van den heer Fruin"; 10/9, blz. 18 „Reg. antw. aan Mr. Fruin"), de *Java Bode* (11 en 12/9, A „Regeering en N. I. O. G."), het *Soer. Hbl.* (4, 7, 8 en 9/9, 4de bl. „De landspensioens uitgaven", *G. E. R.*; 8/9, 2de bl. „Het recht der pensioenen", *A. I. D.*) en *De Sum. Post* (18/9 „Een nieuwe breker", betr. loonsverlagingen).

Verschillende manieren van koloniseeren.

De heer *Van der Pant* besluit zijne artikelen over „De reis met de Houtman" in het *Soer. Hbl.* (7 t/m. 10/9) met een beschrijving van *de Seychellen* en Straat Soenda. Evenals op Mauritius is de bevolking op de Seychellen na meer dan een eeuw Britsch bestuur nog immer *Fransch tot in hart en nieren.* De schrijver merkt hierbij op dat dit toch wel iets zegt betreffende het vóór en tegen van verschillende manieren van koloniseeren.

De *Java-Bode* (14/9 „Portugals Koloniën") wijst op eenige verschilpunten tusschen *de expositie te Vincennes* en de werkelijkheid, speciaal wat *Portugal* betreft. *Het Portugeesch koloniaal* bezit is een overblijfsel uit den tijd, toen het Moederland een eerste rangs mogendheid was. Portugals economische en cultureele achteruitgang heeft dat bezit niet alleen tot een voortdurenden en zwaren wel haast ondragelijken last voor het Moederland gemaakt, doch bergt tevens *risico's voor de koloniale bevolking en de wereldhuishouding.* In onzen tijd kan men niet ongestraft een Inlanderspolitiek voeren, die tegen de weloverwogen opvattingen der moderne wereld indruischt, nog minder is het toelaatbaar, dat een Land, dat sinds meer dan drie eeuwen niet bij machte blijkt te zijn, zijn koloniaal bezit naar behooren te exploiteeren, aan anderen, die hiertoe wel in staat zijn, ernstige hinderpalen in den weg legt.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „De Parijsche historie" (3/9, 2de bl. Z. en 4/9, 4de bl. *A. Breetvelt*) en „Het nieuwe Ned. paviljoen te Parijs" (7/9), „Europeaan in Australisch N.-Guinea vermoord" (8/9, 2de bl.), „Br.-Indië" (10/9, *J.-W.*), de *Java-Bode* over „Indo-China" (9/9), „Koloniale zaken" (11/9, 3de bl.), „Mandsjoerije" en „Het communisme in China" (14/9), de *Deli Crt.* over „De handel in vrouwen en kinderen" (17/9, *Von Schmieden*).

Industrieele bedrijven in Indië.

De Loc. (5/9, blz. 4) geeft een beschrijving van een bekend te Semarang gevestigd bedrijf: *de N.V. Meubelindustrie Andriesse. De carrosseriebouw* betreft niet alleen autobussen, doch omvat ook bestelwagens, ambulance-auto's, schoolbussen (voor suikerfabrieken), lijkauto's en vrachtwagens. Alles gaat den kant van staal op, zoodat de firma thans ook geoutilleerd is voor de fabricatie van *all steel*-carrosseriën. Alle machines worden bij de fabricatie *electrisch* aangedreven. Wanneer men moet politoeren wordt gebruik gemaakt van een kleine electrische handschuurmachine; in de stofferderij snorren de electrische naaimachines; soldeeren geschiedt electrisch, evenals het inbranden van den firmanaam in de werkstukken; het schilderen gebeurt niet met een kwast, doch de verf wordt onder hoogen druk uit een „verfpistool" op de werkstukken gespoten, waardoor het schilderwerk een egaal oppervlak verkrijgt. De electrische schroevendraaier zorgt voor het schroeven indraaien. Met het electrische „puntlaschapparaat" is het mogelijk om twee metalen platen aan elkaar te lasschen zonder laschmateriaal; de platen worden op elkaar gesmolten met een stroom van 10.000 ampère. Deze machine wordt speciaal gebruikt bij het bouwen der stalen carrosserieën; behalve dit apparaat is er een autogeen-laschapparaat en voorts zijn uiteraard verschillende buig-, knip- en persmachines aanwezig. *Hoofdzaak blijft de meubelindustrie.* De teekenkamer staat onder leiding van bekwame en ideeën-rijke meubelarchitecten en teekenaars. De moeiten en zorgen, welke in de werkplaats tot in de kleinste détails aan een meubelstuk besteed worden, karakteriseeren het verschil tusschen het werk eener Europeesche firma als „Andriesse" en het werk van de *toekang kajoes.* Zoo'n Chineesche meubelmaker kan héél aardig werk leveren, maar veelal ontbreekt hem de noodige kennis en hulpmiddelen, zoodat hij zal falen in de afwerking en de finesses. De Chinees imiteert; wat aan zijn imitatie ontbreekt, springt vooral bij „stijlmeubelen" direct in het oog. Daar de Chineezen goede timmerlieden zijn, vormen zij de arbeiders in de meubelwerkplaats. *De glas-afdeeling* werd 22 jaren geleden opgericht, om te voldoen aan de eigen behoeften der meubelfabriek. Thans worden niet alleen spiegels in elken gewenschten vorm gefabriceerd, doch ook glas-in-lood, glas- in-koper, geëtst glas enz. De kijkglazen voor kookpannen in de Suikerfabrieken en de patrijspoortglazen der K. P. M. zijn thans veelal van „Andriesse". Geregeld wordt nieuw meubilair geleverd voor het paleis van den Gouv.-Generaal te Batavia en worden betimmeringen voor gouvernementsschepen gemaakt. Normaal geeft de fabriek aan een 500-tal werklieden, Chineezen en Inlanders, brood; zij staan onder toezicht van Europeesche opzichters. De toon-

kamers der firma bewijzen dat hare producten een vergelijking met die uit Europa kunnen doorstaan. De *Deli Crt.* vertelt van „Poeloe Weh" (10/9), „Poeloe Roebiah" (11/9) en de „Radiotechniek in Indië" (16/9), *De Loc.* van het „Radiologisch Instituut", te Batavia (8/9, blz. 31). In *De Loc.* (11/9, blz. 29 „Goed werk") wordt eene systematische centraliseering der opname- en karteeringswerkzaamheden bepleit.

Lepra-bestrijding.

Omtrent de behandeling van melaatschen en huwelijken onder elkaar van deze ongelukkigen, deelde het oud-Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid, de heer *J. J. van Lonkhuijzen*, o.a. het volgende aan de *Deli Crt.* (17/9) mede: „Wij erkennen *een serieuze behandeling, met afzondering der leprozen*, als de meest doelmatige. Maar behalve dat de opname van de 50 tot 60.000 leprozen, die Indië telt, onbetaalbaar zou zijn, lijkt het ons ook practisch onuitvoerbaar. Alleen in de gebieden, waar de bevolking ze zelf uitstoot en haar medewerking zou verleenen, ware ze mogelijk. De bedoeling is nu, dat door den Gouv-Generaal geleidelijk z.g. *isolatiekringen* vastgesteld worden in de gebieden, waar de meeste leprozen worden aangetroffen, zooals Ambon, Bali, Lombok en de Bataklanden, waar de bevolking de leprozen reeds zelf uitstoot. In zulke streken moet dan de leprozerie van dien aard zijn, dat de lijders, die daarin zoo noodig tegen hun zijn worden opgenomen, zich daar veiliger en gelukkiger achten dan in de hun vijandige maatschappij daarbuiten. Bovendien moet hun daar de beste kans worden gegeven voor genezing. Aan dit laatste ideaal ontbreekt in de meeste leprozerieën in Indië, ook al wegens geldgebrek, nog wel het een en ander. Doch de ontwikkeling daarvan zal ook tot betere financieele tijden moeten worden uitgesteld. Omtrent *het trouwverbod voor melaatschen* heerschen nog al uiteenloopende meeningen. De leprozerie Hoeta Salem handhaaft zulk een verbod, maar ontevredenheid en opstootjes zijn daarvan het gevolg. Lao Si-Momo heeft geen trouwverbod, maar is buitengewoon toegevend in deze. Tusschen die beide opvattingen staat de onze, welke ten naaste bij wordt toegepast te Poeloe si Tjanang en die luidt: Raadt het huwelijk af, maar sta het toe als er zeer ernstige motieven voor pleiten; tref maatregelen, dat het kind voor besmetting zooveel mogelijk wordt gevrijwaard en binnen een half jaar aan de verdere moederlijke zorg wordt onttrokken."

Aandacht verdienen: het *Soer. Hbl.* (21 en 22/7, 2de bl. „Leprozenvraagstuk", *Z.*; 31/7, 12/8 „Zeeziekte"; 25 en 27/8, 2de bl. „Leprozenschandaal", *Z.*; 2/9, 2de bl. „Leprozenschandaal", *J. A. Hendriks*; 2 en 3/9 „Het lepravraagstuk", *B. M. v. Driel*; 4/9, 4de bl. „Lepra en infectie", *J. v. d. Steur*), de *Deli Crt.* (1, 4, 5, 6 en 7/8 „Het leprozenvraagstuk"; 29/8 „Laoe si Momo", 1906—1931, *J. H. Hemmers*; 15/9 „Malaria", *Dr. Ten Haaf*).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Wegens ongesteldheid van onzen medewerker blijft deze rubriek deze week onverzorgd.

Suriname

„De West" van 15 September ontleent aan *„The Times"* het bericht, dat een expeditie van Italiaansche geleerden van Genua naar Britsch-Guyana is vertrokken, waar zij met toestemming van de Engelsche regeering wetenschappelijke onderzoekingen zal doen. De expeditie, die uitgezonden is door het Kon. Italiaansch Aardrijkskundig Genootschap en het Italiaansche ministerie van volksopvoeding, zal het hoofdkwartier te Mackenzie vestigen en vermoedelijk pas in het aanstaande voorjaar naar Italië terugkeeren.

⁂

Volgens *„De West"* van 18 Sept. schijnen de vliegplannen van den heer Dubois, die het Surinaamsche achterland zou exploreeren, tot de vrome wenschen te zullen behooren.

„Onze buren — aldus het blad — zijn iets gelukkiger.

Met het s.s. Munamar werd daar aangebracht een Waco-vliegtuig uit Amerika, waarmede men onderzoekingstochten zal ondernemen naar het binnenland. Op Kamakusa is een landingsplaats in gereedheid gebracht. Want de groote moeilijkheid van het bereizen van het achterland met vliegtuigen is natuurlijk de kwestie van landing. De vliegexpeditie is uitgerust voor Engelsch-Amerikaansche rekening. Men wil trachten punten te bereiken, die langs den gewonen weg moeilijk bereikbaar zijn. Op den voorgrond staat een onderzoek naar de aanwezigheid van goud en diamanten."

⁂

Wij lezen in „De West" van 22 September:

„De grootsche plannen om eindelijk de grens tusschen Suriname en Brazilië af te bakenen, zullen vooreerst niet tot uitvoering komen.

Men weet, dat Brazilië verleden jaar het initiatief nam. Nederland accepteerde het voorstel. De kosten werden voor Nederland geraamd op een half millioen. De afbakening zou anderhalf of twee jaar in beslag nemen. Expedities zouden van Paramaribo de lange rivierreis maken naar het Tumakhumacgebergte, terwijl overwogen zou worden in hoeverre vliegtuigen aan de grensafbakening dienstbaar zouden kunnen worden gemaakt. Niemand minder dan Kayser en de Goeje zouden de leiding hebben van het werk. De hoop herleefde, dat het eindelijk zou komen tot een volledige regeling van onze grenzen....

Al die plannen zijn in duigen gevallen, daar Brazilië zich om financieele redenen definitief heeft teruggetrokken."

⁂

Een vriendelijke hand zond ons de *„Mededeelingen over het luchtverkeer in en naar Nederl.-Indië, uitgebracht door de Vereeniging: „Comité Vliegtocht Nederland—Indië"*. September 1931.

Daarin een zeer belangrijk artikel van de heeren U. F. M. Dellaert, Havenmeester van Schiphol en D. J. de Vries, chef van de afdeeling Buitenland van de K. L. M.: *„Het luchtverkeer om de Caraïbische Zee en de mogelijkheden voor een Nederlandsch luchtverkeer in West-Indië."*

Deze deskundigen zijn tot de volgende conclusies gekomen:

1. Zij kunnen de inrichting van een Nederlandschen vliegdienst tusschen Curaçao—Aruba en Maricaibo—La Guaira onder bepaalde omstandigheden zeer zeker aanbevelen;

2. een luchtverbinding Curaçao—Paramaribo moet wegens het volmaakt ontbreken van zakelijke perspectieven vooralsnog zeer beslist worden ontraden;

3. Zij bevelen karteering, photographie en hulp bij grensafbakening door middel van vliegtuigen in Suriname aan;

4. binnenlandsch luchtverkeer in Suriname biedt voorloopig weinig kansen.

Wij veroorloven ons de vrijheid de opmerkingen der schrijvers omtrent punt 3 ter kennis van onze lezers te brengen:

„Gebruikmaking van het vliegtuig, met zijn heden ten dage bijna volmaakte bedrijfszekerheid, voor verkenningsvluchten, luchtopnamen en alle andere fotogrammetrische opdrachten, heeft in verschillende landen de laatste jaren ruime toepassing gevonden. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de Nederlandsche Regeering het eventueel gebruik van dit moderne en uiterst doelmatige hulpmiddel voor oogen heeft gehouden bij den moeilijken, gevaarvollen en tevens kostbaren opnemingsarbeid, verbonden aan de in 1931/32 uit te zenden expeditie (Kayser—de Goeje) voor de grensbepaling tusschen Suriname en Brazilië en Britsch- en Fransch-Guyana.

Het lijkt ons onnoodig hier uit te wijden over de gebrekkige kennis, die ons over het binnenland van Suriname tot op den huidigen dag ter beschikking staat. Dit is een feit, al mogen dan sommige gedeelten en markante punten door middel van met groote energie en doorzettingsvermogen geleide expedities nader tot ons gebracht zijn.

Het geheele vraagstuk in kwestie is, mede door de groote sympathie, die de Gouverneur van Suriname voor dit plan gevoelde, door ons in details onderzocht en met terzake kundige personen, zoowel hier te lande als in Suriname, besproken. Het resultaat hiervan is geweest, dat unaniem tot de gevolgtrekking werd gekomen, dat hier met vrij groote zekerheid door vliegtuigen uiterst practisch werk zou kunnen worden verricht.

Tot onze groote teleurstelling echter hebben de leiders der expeditie om verschillende redenen (hoofdzakelijk financieele) geen aanleiding kunnen vinden een vliegtuig in het geheele stelsel dezer grensafbakening op te nemen.

Wij zijn overtuigd van de onjuistheid dezer beslissing. De tijd zal het leeren en dan misschien nog wel door middel van eene buitenlandsche onderneming! Dit zou niet slecht passen in den hortenden en stootenden ontwikkelingsgang van Suriname!"

Tot zoover de heeren Dellaert en de Vries.

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren, dat wij, zoodra wij vernamen dat er sprake was van de grensafbakening, het gebruik van vliegtuigen hebben aanbevolen en dat wij daarna telkens hebben gewezen op het gebruik van vliegtuigen bij expedities in landen, die in dezelfde omstandigheden verkeeren als Suriname.

⁂

Een militaire patrouille, bestaande uit tien manschappen, is onder sergeant-majoor Fopke naar Albina vertrokken. De uitzending dezer patrouille moet verband houden met een bezoek van een zevental Fransche vluchtelingen in het Cottica gebied, schrijft De West. Aan de Patamakka moeten deze invallers nogal geroofd hebben, waarna zij terugtrokken in de streek der Peninica, waar twee hunner door Indianen zijn aangehouden en naar de stad overgebracht. De patrouille zal nu trachten de rest der invallers in handen te krijgen, die zich nu vermoedelijk weder in het Marowijne-gebied bevinden.

⁂

Met het immigrantenschip Simaloer werden 460 personen van Java aangevoerd, waaronder 282 volwassenen. Gedurende de reis overleden negen kinderen aan mazelen. Vier kinderen werden geboren. Bij aankomst was de gezondheidstoestand bevredigend. Het transport maakt een goeden indruk.

⁂

In den „rijmpjeshoek" van *„De Nieuwe Stem"* van 9 September, heeft Sonja het over de feestweek ter viering van den Koninginnejaardag.

Het is een slappe boel geweest, de draaimolens hadden weinig te doen.

„De mensch van nu — 't is heusch —
Voelt zich gelukkig pas,
Als hij getweeën maar
Kan tollen om zijn as."

⁂

Bij Kon. besluit van 14 October:

1e. is aan den heer mr. A. van Traa, met ingang van 1 November, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als lid van den raad van bestuur in Suriname, onder dankbetuiging voor de in deze hoedanigheid aan den lande bewezen diensten, en

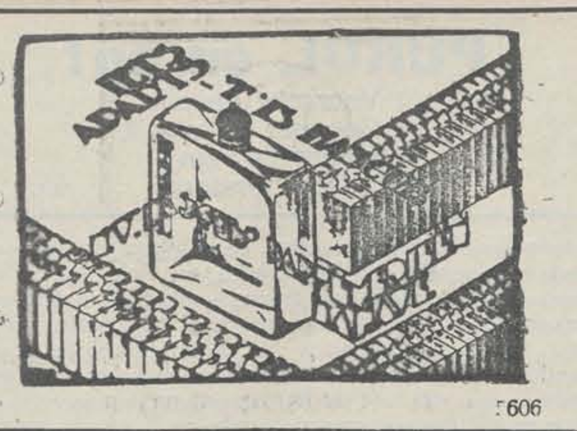
2e. zijn in voormelden raad benoemd:

a. tot lid de heer A. T. Oliviera, thans buitengewoon lid van het college;

b. tot buitengewoon lid de heer B. Schnitger, agent der Nederlandsche Handel-Maatschappij te Mariënburg.

⁂

In December a.s. zal in Suriname weer een serie weldadigheidspostzegels verschijnen.

Curaçao

Terugwerkende kracht.

De schrijver van den aanval op de rechtsgeleerde leden van den Kolonialen raad om hun houding tegenover het voorstel tot accijnsverhooging met terugwerkende kracht, blijkt geen leek te zijn, zooals mr. Polvliet veronderstelde, maar een praktizijn, die nóg volhoudt, dat „het verleenen van terugwerkende kracht aan eene algemeene verordening in het algemeen onwettig is."

De herziening van het regeeringsreglement.

Voor ons liggen de raadsnotulen van Augustus 1931. Daaruit blijkt, dat de gouverneur aan den raad ter kennisneming heeft aangeboden een ontwerp van wet, houdende herziening van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao, vergezeld van een memorie van toelichting en twee bijlagen, met verzoek binnen niet te langen tijd in kennis gesteld te worden met het oordeel van den Raad over bedoeld ontwerp.

Onze veronderstelling blijkt dus juist te zijn, dat we hier te doen hebben met een vóórontwerp, en dat de mededeeling in de West-Indische en daarna in de Nederlandsche bladen, dat een wetsontwerp is ingediend, onjuist is.

Vrage: hoe komt de W. I.-pers aan het ontwerp, dat haar zusters in het Moederland, waaronder wij ook gaarne onszelf zouden rekenen, ervan verstoken is. Intusschen — de desbetreffende „depêche" (!!sic!!) van den gouverneur is naar de afdeelingen verwezen.

Dokters.

De heer Gaerste, zelf geneesheer, heeft den Kolonialen raad verzocht zijn aandacht eraan te schenken, dat in den laatsten tijd geneesheeren in gouvernementsdienst zijn aangenomen, zonder dat zij in Nederland of Curaçao een examen hebben afgelegd, terwijl destijds aan een zekeren dokter Razetti niet zou zijn toegestaan zonder examen praktijk uit te oefenen. De raad heeft den gouverneur inlichtingen gevraagd.

Landraden.

Dit laatste is ook gedaan met een brief van de landraden op St. Maarten, die de aandacht van den raad vestigen op „de verhouding van het bestuur ten opzichte van de landraden". Wij zouden dat verzoekschrift weleens willen lezen.

Hoera!

Als wij ons niet vergissen wordt ditmaal — zie het bericht onder „Landraden" — voor het eerst in een officieel stuk, de notulen van den Kolonialen raad, het Nederlandsche St. Maarten gebruikt in plaats van het officieele — maar Fransche — St. Martin. Onze vreugde hierover wordt slechts eenigermate gematigd door het gebruik van de volgende uitheemsche woorden in hetzelfde bericht: memorandum, adressanten, speciale, opinie. Dergelijke uitlandsche woorden zullen wel verdwijnen als van hooger hand eerst zotheden als „missive", „depêche" e.d. van de baan gehaald zijn. En ten slotte zal dan misschien ook de Belgische consul op Curaçao verstaan, dat hij door een eentalig Fransche aankondiging in de bladen, tekort doet aan de aanspraken van de meerderheid der door hem vertegenwoordigde staatsburgers en zijn eigen nationaal besef geweld aandoet.

De verrader van Curaçao.

Onze Vloot van October 11. heeft een alleraardigst artikel van een oud-onder-officier over het verblijf van de *Heemskerck* en de *Kortenaer* in Curaçao in 1914. Ter aanvulling van het daar meegedeelde omtrent het gebeurde met de *Karlsruhe*, de Duitsche oorlogskruiser, zouden wij wel willen verwijzen naar een opstel over „Curaçao en de groote Europeesche oorlog in 1914" in het *Tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde* 1916 en op „Die Kriegsfahrten S.M.S. „Karlsruhe" door Kapitän-leutnant Aust.

Onzerzijds willen wij uit het artikel in *Onze Vloot* vermelden, wat daar wordt meegedeeld omtrent een oud marine-gebruik. Er zou op Curaçao zijn een kleine werf, waar als regel een oud houten schegbeeld van een schip uit den ouden tijd stond opgesteld, en een oud gebruik, een traditie bij de marine, was, dat, als een oorlogsschip de haven van Curaçao verliet, om naar Nederland terug te keeren, den nacht tevoren dat schegbeeld van zijn plaats op die werf verdween, met dat schip naar Holland ging en per volgend oorlogsschip van Nederland uit weer terug kwam. Het was", zegt deze schrijver, „sedert lange jaren een poets, die men de politie bakte en het was immers tot groote verbazing van iedereen aan boord, dat de politie telken male zich daarmede liet verschalken. Ieder in de Marine wist dan ook van die vaste grap af, en wist, welk schegbeeld bedoeld werd, als gesproken werd over den „Verrader van Curaçao"."

Wij moeten eerlijk bekennen, nooit van deze overlevering en van dit gebruik gehoord te hebben. Wie onzer Curaçaosche of andere leden kan ons een mededeeling verschaffen omtrent het ontstaan van dit gebruik?

Uit den Verren Vreemde

Het Chineesch-Japansch incident.

III.

De Volkenbondsraad vraagt van de publieke aandacht, ter zake van het conflict in het Verre Oosten, een zoo ruim aandeel, dat 't wenschelijk lijkt over aard en werkwijze van dien Raad wat meer te zeggen dan wij de vorige week deden.

De Raad kreeg, bij de eerste instelling als Volkenbondsorgaan, Frankrijk, Engeland, Italië en Japan als permanente leden. Bovendien werden vier andere staten aangewezen om als wisselende leden in den Raad te zitten. Later is Duitschland, bij zijn opneming, ook permanent geworden. Om aan verlangens van verschillende zijden tegemoet te komen is 't aantal niet-permanente leden geleidelijk uitgebreid tot 9. Om de drie jaren treedt 1/3 af, zonder direct herkiesbaar te zijn. Polen heeft voor zich een verlengbaren zetel (semi-permanent) afgedwongen.

Die uitbreiding werd niet als gewenscht beschouwd, zij heeft dan ook groote nadeelen. Moet de Raad bijeengeroepen worden, dat zijn 14 regeeringen aan te schrijven om een vertegenwoordiger naar Genève te zenden. In Genève moet door 14 leden worden beraadslaagd, die veelal voeling willen houden met hun regeeringen. Dit heeft er reeds toe geleid, dat de permanente leden zich tot een Raad in den Raad hebben opgeworpen, hetgeen niet altijd de goedkeuring heeft verworven van de zittende niet-permanente leden.

Wij hebben van een en ander nu ook weer vernomen bij de behandeling van het aanhangige conflict.

Wanneer het V. B.-verdrag niet uitdrukkelijk het tegendeel bepaalt, moeten de besluiten van den Raad worden genomen door goedkeuring van *alle* op de bijeenkomst vertegenwoordigde leden-staten.

Het is op deze bepaling, dat Japan zich beroepen heeft om de toelating van Amerika als aanzittende, zonder stem, af te kunnen wijzen, daar het zelf hiertegen was. Maar hetzelfde artikel houdt in: „alle vragen van procedure, die zich voordoen op een bijeenkomst van den Raad, worden geregeld door den Raad en beslist met meerderheid van stemmen". De Raadsvoorzitter Briand heeft de aan Amerika te zenden uitnoodiging onder deze alinea gebracht, en zoo is zij met 13 tegen 1 stem aangenomen.

Dadelijk nadat dit besluit genomen was, werd de uitnoodiging naar Washington verzonden. Den volgenden dag (16 October) zat Gilbert, de Amerikaansche vertegenwoordiger te Genève, al mede aan. Hier tegen werpt Japan ook weer een bezwaar op. Het beschouwt de vraag, of het wèl een „procedurekwestie is, niet als uitgemaakt, en de toelating van Gilbert dus als in strijd met vorm en gebruik.

Zoo zijn er Raadsconflicten ontstaan, die den tijd in beslag nemen, zonder het Chineesch—Japansche incident nader tot zijn oplossing te brengen, ja, die deze oplossing zelfs nog bemoeilijken door Japan te ontstemmen.

Ternauwernood had de Amerikaansche vertegenwoordiger zitting genomen, of hij wierp een nieuw geschil in het debat. Een van de overwegingen tot zijn toelating was geweest, dat het Kellogg-pact ook zijn eischen stelt en dat deze i.c. parallel gaan met de V.B.'s belangen. Gilbert wilde dit uitdrukkelijk naar voren brengen. De V.B. is echter geen organ van het Kellogg-pact. Dit is ook onderteekend door staten, die geen lid van den V.B. zijn, b.v. Sovjet-Rusland. Men is, als wij 't goed begrijpen, tot de conclusie gekomen de twee naast elkander indachtig te blijven, zonder formeel verband. De regeeringen, onderteekenaars van het Kellogg-pact, kunnen zich zelf tot de in geschil zijnde staten wenden.

Den 13en October kwam de Raad weer bijeen, den eersten dag waren Yoshisawa (Japan) en Dr. Szé (China) 2½ uur in polemiek, zonder eenig nieuws van beteekenis bij te brengen. Daarna gaf Briand, als voorzitter, zijn kijk op den stand van zaken, en wist daarbij een voorstelling te geven, die onverwachte ontspanning bracht, ontspanning die helaas, onder het getwist over de Amerikaansche deelname, dat van Dinsdag tot en met Zaterdag duurde, weer verdween, om, zooals wij zeiden, Japan nieuwe motieven te geven tot ontstemming.

Wij beschouwen in het geval, zooals het zich tusschen Japan en China gezet heeft, de houding van China, als V.B.'s lid, veel correcter dan die van Japan, maar 't komt ons voor dat de V.B.'s Raad, in samenwerking met de Vereenigde Staten, niet voldoende rekening heeft gehouden met de Japansche gevoeligheid en het Japansche zelfbewustzijn. Verwikkelingen zijn bijgebracht, instede van uitgeschakeld.

De opvatting, die Briand den 13en ten beste gaf, kwam hierop neer: Japan wil zijn troepen uit Mantschoerije wel terugtrekken, als het maar zeker is dat de personen en belangen der Japanners daar veilig zijn. China wil de taak dier veiligstelling op zich nemen en waarborgen. Japan wil alleen rechtstreeksche onderhandelingen met China. China wil niet onderhandelen zoolang als nog Japansche troepen op Chineesch gebied staan. Wel, laten de Japansche troepen nu terugtrekken waar de Chineesche overheid de waarborging der veiligheid overneemt, zoo zal geleidelijk het bezette gebied ontruimd worden; is dit geschied dan kunnen de regeeringen tot onderhandelen over gaan. Zoo opgevat, kon hij constateeren, dat de tegenstanders niet zoover van elkander stonden, als zij zelf wel meenden. Een neutrale V. B.-commissie zou de goede uitvoering controleeren.

Men kwam onder de bekoring van deze schitterende uiteenzetting van Westersche redeneerwijsheid, zelfs de vertegenwoordigers der betrokken landen blijkbaar even. Toch was zij vreemd aan de Oostersche opportunistische wijsheid en gelegenheidsmentaliteit — die overigens ook in de Westersche politiek geen onbekende factor is! — Tokio verweet den V.B.'s Raad, dat hij de kwestie waar 't om gaat veel te eng bekijken wil, door de diepe motieven en de vèr reikende omstandigheden buiten rekening te willen laten.

Nagekomen Berichten.

Hiermede is echter geenszins gezegd, dat de door Briand aangegeven oplossing van de baan was. Er is een wisseling van nota's gevolgd, die, te oordeelen naar den stand van zaken op het oogenblik dat wij dit schrijven, de Westersche en de Oostersche opvattingen geleidelijk tot beter wederkeerig begrijpen brengen, in het eindresultaat schijnt zich te richten op een oplossing à la Briand, doordien ook *de geïegenheidswijsheid in die richting uitkomst moet gaan zoeken.*

Heeft de Raad Japan ontstemd door het uitnoodigen van de Ver. Staten en door het mengen van het Kellogg-pact in het V.B.'s geding, iets anders is, zooals wij boven aanstipten, dat staten welke het Kellogg-pact onderteekend hebben los van de V.B.'s-actie, aan Japan en China voorhouden, dat zij wel degelijk dit pact van toepassing achten. Art. 2 van dit pact luidt: „De hooge contracteerende partijen komen overeen, dat het uitmaken of oplossen van geschillen en conflicten, die tusschen hen zouden kunnen rijzen, nooit, wat de aard of de oorsprong ook moge zijn, door iets anders dan door vreedzame middelen zal worden verwezenlijkt". Reeds was Japan van Amerikaansche zijde hierop gewezen. Nu hebben Frankrijk, Italië, Duitschland en Noorwegen dit ten aanzien van de beide in conflict-zijnde landen gedaan. (Waarom Nederland niet?)

Het is niet onwaarschijnlijk dat in Japan zoowel de regeering als de toonaangevende militaire autoriteiten er zoo toe komen om wat minder stug en halsstarrig te worden. In de laatste thans bekende nota aan den V.B. stelt Tokio wel scherp geformuleerde eischen, maar tusschen de regels door is toch geneigdheid te lezen om minder afwijzend te staan tegenover de bemiddeling van den V.B.'s-raad voor het overleg tusschen partijen, en minder afwijzend ook tegenover de oplossing-Briand.

Er is momenteel dus weer ontspanning, mogen wij de volgende week kunnen melden dat deze tot een vreedzame oplossing heeft geleid.

Ingezonden

Boekencommissie van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

L. S.

Het zal u bekend zijn, dat wij door middel van berichten in de bladen en de radio-omroep trachten te komen tot een flinke gift van boeken voor oud en jong, ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van den Nederlandschen Bond in Duitschland op 24 en 25 October e.k.

Deze Bond vertegenwoordigt 70 Vereenigingen, waarvan een zeer groot deel der leden den laatsten tijd werkeloos is.

Wij zonden reeds verscheidene kisten boeken naar verschillende vereenigingen, doch ditmaal hebben wij, om allen in de feestgave te doen deelen, 70 kisten noodig, waarvan een 10-tal reeds uit eigen voorraad is gereed gemaakt.

Onze hierbovenbedoelde oproep had een gevolg dat beschamend moet worden genoemd. Slechts een drietal belangstellenden gaven door een boekzending blijk van hun hulpvaardigheid. En toch, wij vroegen slechts desnoods ongefrankeerde zendingen. Waar nu vrijwel het geheele publiek dat slechts met couranten of radio bereikt kan worden, ons in den steek liet, meent de Boekencommissie niet beter te kunnen doen, dan het mislukken van haar poging mede te deelen aan allen, die, hetzij geregeld, hetzij slechts enkele malen blijken gaven, het nationale werk van de Boekencommissie een goed hart toe te dragen.

Uw persoonlijke giften vragen wij niet, want voor het meerendeel hebt gij ons die reeds vroeger gegeven, doch wel is ons dringend verzoek om in uw eigen kring en omgeving telkens wanneer zich daartoe in de eerstvolgende dagen de gelegenheid voordoet, wat belangstelling te wekken voor dezen zoo eenvoudigen en kosteloozen steun. Deel hen wat van uw geestdrift voor de „Nederlandsche zaak in het Buitenland" mede, wees niet tevreden met een gemakkelijk gegeven belofte, doch wendt uw persoonlijken invloed aan om die beloften in daden om te zetten.

Vraagt vooral kinderboeken, doch overigens is alles welkom, ook ingebonden tijdschriften en studieboeken. Voor Den Haag is opgave van het afhaaladres aan ons Hoofdkantoor, Laan 34, reeds voldoende. Elke gift, indien de afzender bekend is, wordt verantwoord en erkend.

Onze landgenooten in de verstrooiïng hebben hulp noodig en het is ons bekend, dat men deze cultureele hulp zeer op prijs zal stellen.

J. T. BOLTEN,
Dir. der B.C. van het A.N.V.
Laan 34, 's-Gravenhage.

Het land der ondergaande Koninkrijken.

Nederlandsch-Indië en bij uitstek Java, is altijd het land der onbegrensde mogelijkheden geweest tot op het tijdstip dat er een keerpunt in den machinalen, economischen gang van zaken in deze koloniën gekomen is.

In den laatsten tijd heeft zich in dit zalig eilandenrijk een opeenvolging van rampen voorgedaan, welke het gevolg zijn geweest en nog zijn van den lagen marktprijs zijner uitvoerproducten, waaronder de rubberpositie in het algemeen wel het meest te lijden heeft gehad en er ten huidigen dage nog ondragelijk zwaar onder gebukt gaat. In die lage rubberprijzen zal in de eerstvolgende jaren wel geen verbetering komen, aangezien er nog hoegenaamd niets gedaan is van hoogerhand om aan de bevolkingsrubbercultuur tot zekere grens paal en perk te stellen, n' en déplaise het ziekelijke optimisme ten toon gespreid door would-be profeten.

Het regent ingezonden stukken, zoowel in wetenschappelijke tijdschriften als in dagbladen, van zekere geleerden, aangaande de toekomst van deze zoo belangrijke cultuur, welke nog onverminderd zóó optimistisch gesteld zijn, dat zij slechts goedgeloovige directies van rubberondernemingen tot een geduldig afwachten kunnen bewegen, hunne meeningen als de eenige gangbare beschouwende. N.B. in 1935 zou het wel beter gaan met deze cultuur. Welke onderneming houdt het zoo lang uit, vraag ik u. De wrange vruchten voor degenen, die zich nog langer zoetsappig laten misleiden zullen wellicht reeds in den loop van dit jaar voor den dag komen.

Met het land der ondergaande koninkrijken, waarop ik na mijne algemeene beschouwingen terug zal komen, bedoel ik à priori, de rubber-ondernemingen op Java.

Algemeene beschouwingen.

Waarom zou de regeering, in het belang der zoo angstvallig secuur en economisch beheerde rubberondernemingen, waar op regel en orde niets af te dingen valt en met de grootst mogelijke zuinigheid in het belang van land en volk gewerkt wordt, niet met de noodige kracht tusschen beiden kunnen komen door bijv. de inlandsche bevolking een afgebakend gebied van onveranderlijke grootte, dus zuiver begrensd, voor te schrijven, welk zij uitsluitend voor de cultuur van Hevea zal mogen gebruiken en welke zij niet overschrijden mag, zoodat zij niet geheel vrij gelaten wordt om maar in het wilde weg Hevea-boomen te planten tot dat ook deze cultuur ten ondergaat.

Waar de overbevolking op Java zoo sterk toeneemt dat hier en daar, o.a. in het Bantamsche reeds honger geleden wordt, dient toch in de eerste plaats gelet te worden op den aanplant van voedingsgewassen in de buitenbezittingen of -gewesten. Met den aanplant van cultuurgewassen, voor de volksvoeding, in de bergstreken van Sumatra, is het al zéér treurig gesteld; van aanmoediging daarvoor heb ik nog nimmer gehoord. Er wordt b.v. in de Palembangsche Bovenlanden zoo weinig polowidjo en padi geplant, dat hare productie ternauwernood voldoende is om den Oeloenees in het leven te houden, laat staan dat de inheemsche bevolking van die streek nog in staat is zich te vermenigvuldigen zooals elders het geval is. De uitvoer van voedingsmiddelen, vee, etc. uit Sumatra naar Java (niet omgekeerd) zou der lijdende Javaansche bevolking, vooral die van Midden-Java, zeer ten goede komen. Een krachtige bevordering der emigratie van Javanen naar de dunbevolkte bergsteken van Sumatra zou een zegen zijn voor Java en ook voor Zuid-Sumatra. Het Indische gouvernement geve den emigranten, allen, zonder onderscheid met hunne gezinnen vrije passage naar de Palembangsche-Bovenlanden, een voor elk gezin of ongehuwden man voldoend voorschot en den noodigen bouwgrond onder zuiver dessa-verband zooals op Java en voor de emigratie in de Lampongs ingesteld is, maar dan op voldoende ruime schaal, bovendien nog de noodige tuingereedschappen; daarmede kan geen eeuw gewacht worden. De door de rivieren Lematang, Selangis en Komering te bevloeien en ter uitgestrektheid van millioenen, thans nog braakliggende, met alang-alang begroeide en gemakkelijk tot sawahs te herscheppen gronden, zouden niet anders dan door de echte Javaansche Tanies, mits in grooten getale, bewerkt kunnen worden. Where there is a will, there is a way! In de Palembangsche Bovenlanden komen boschrijke en zeer vruchtbare gronden voor, rijk aan stikstof en kalizouten, terwijl eventueel ontbrekende phosphaten, daaraan tegen geringe kosten toegevoegd zouden kunnen worden; uitmuntend timmerhout is aldaar overvloedig te vinden. Waar geen voldoend irrigatie-water aanwezig is of het geheel ontbreekt kan padi goge geplant worden.

Binnen een halve eeuw zal de bevolking van Java, die thans pl.m. 35 millioen telt tot 70 millioen zielen vermeerderd zijn en dan zal men wel met een lantaarntje kunnen zoeken naar een karbouw, koe of geit en al het noodige voedsel door bodemschaarschte ontoereikend geworden en verdere commentaren wel overbodig zijn.

Met de industrie is het in Indië nóg treuriger gesteld. De eenvoudigste handels-artikelen, tot dit gebied behoorende, worden na onze vestiging van meer dan 300 jaren in Indië nog niet eens in Indië vervaardigd. Shame!

Knoopen, scharen, garen, band, toiletartikelen en galanterieën, sitsjes en katoentjes, zijde, metalen keukengereedschap, gloeikousjes en gloeilampen, electrische toestellen, -werktuigen en -motoren, lakwerk, automobielen, rijwielen, verbrandingsmotoren, kantoorbehoeften, gegalvaniseerd ijzerdraad, staaldraad, vuurwapenen, dakijzer, naaimachines, rubberwielbanden, een legio rubberartikelen en zoovele andere soorten van industrieproducten, ook geconserveerde levensmiddelen, etc., worden nog steeds uit het buitenland ingevoerd.

De import van bovengenoemde artikelen en nog zooveel andere artikelen uit het buitenland (Engeland, Amerika, Duitschland en andere) in Indië, kost dit land jaarlijks meer dan 200 millioen gulden in goud, waardoor de handelsbalans geleidelijk elk jaar ongunstiger uitvalt, waar nog bij komt de nadeelige factor, dat de exportwaarde van de voornaamste cultuur-producten gestadig afneemt.

Revenons à nos moutons.

Cultuurondernemingen op Java meer nog dan die in de Buitengewesten, die onder strenge controle staan van de arbeidsinspectie, zou men kunnen noemen „Kleine Koninkrijken", waar in den goeden ouden tijd administrateurs door de opgezetene bevolking als koningen en hunne employé's als hunne ministers of koewasa's werden beschouwd. Toen ging in Indië alles van een leien dakje; de opgezetenen en koelies hadden ontzag voor den Toewan Besar en zijn assistenten; het ging er toe als voorheen in sommige kleine dorpen in Limburg, waar de burgemeesters rechtspreken zonder directe inmenging van politie of justitie. Toen hoorde men bijna nooit van moordaanslagen door koelies op assistenten; het volk werd toen beter in bedwang gehouden. Wat is dat allemaal in de laatste jaren sterk veranderd. Er heerscht nu alom malaise in de gelederen en er wordt thans door sommige directies dier cultuurondernemingen, welke vroeger zonder goede employé's onmogelijk konden werken, op een ergerlijk stuitende manier bezuinigd. Als het nu maar daarbij bleef en de bezuiniging zich slechts bepaalde tot een inkrimping der tuin- en veldwerkzaamheden, zou het nog wel uit te houden zijn in de cultures, die zoo zeer door prijsdaling harer producten getroffen zijn, mits het prestige der administrateurs door toedoen van al te ijverige directies, met den nasleep van accountants en adviseurs er ook niet onder gaat lijden. De salarissen van nagenoeg alle administrateurs en assistenten, van rubberondernemingen vooral, werden in vele gevallen reeds tot 50 pct. verminderd, daarentegen de werkzaamheden, voornamelijk betreffende de boekhouding en wat alzoo behoort tot de schrijftafel, absoluut noodeloos verzwaard en voor het gemak van

de geregeld naar die beheerders uitgezonden accountants, op de schouders dier beheerders, vaak werkende met slecht-geschoolde inlandsche schrijvers, geladen, zonder nadenken, en zonder eenig begrip van wat er alzoo met kans op succes door diezelfde beheerders in den aanplant te doen valt, werkende in het zweet des aanschijns, dagelijks, door en door trempé laat thuiskomende.

Een beheerder, die op zijn onderneming vroeger het eenig denkend hoofd geweest is, wordt thans met verminderd salaris gedegradeerd tot slaaf zijner directie en tot den abdi-dalm van den accountant.

Van tantièmes kan in de Rubber-cultuur thans geen sprake zijn.

Wordt er op zoo'n onderneming inspectie gehouden, zoo krijgt de administrateur den super-intendent met gevolg op zijn dak; deze nemen het er dan goed van en maken „pour la bonne bouche" nog de kinderachtigste aanmerkingen, die kant noch wal raken en tot verbittering aanleiding geven. Er zijn natuurlijk gunstige uitzonderingen op dien regel. Zoo vernam ik onlangs, dat een superintendent, die op een der rubberondernemingen kwam inspecteeren, te vadsig was om zich persoonlijk van den toestand van den geheelen aanplant te overtuigen, voor zoover hij er eenig begrip van had en zich kalm in de luren liet leggen door den administrateur, die hem slechts het beste gedeelte van den aanplant liet zien, terwijl het grootste gedeelte van de tuinen er zoo miserabel uitzag, dat instede van een pluimpje een vreeselijke uitbrander hit loon had behooren te zijn voor dien Toewan Besar.

Op sommige koffie-ondernemingen zijn établissementen gebouwd, die een veel te geringe capaciteit hebben om een eenigszins overvloedigen oogst af te kunnen werpen, waarop, n' en déplaise de knappe deskundigen, die er destijds voor den bouw op afgezonden werden, niet gerekend werd; inderdaad doet me dat denken aan de roekeloosheid van Don Quichotte, toen hij ten strijde toog tegen de windmolens. Aan reparaties en stagnaties in het bedrijf komt in dergelijke gevallen geen einde.

Zie, dat is bedroevend en zeer te betreuren, vooral als er bezuinigd moet worden op de salarissen van administrateurs en assistenten en tot overmaat van ramp assistenten nodeloos worden ontslagen, die men vroeger, in den tijd van bloei, in geen geval missen kon uit vrees dat er niet voldoende geproduceerd zou worden; of heeft men destijds roekeloos met geld gesmeten? Het ontslaan van assistenten, nu het er meer op aankomt grootere producties te maken, acht ik in één woord misdadig! Waar gouvernementsambtenaren om een kleine vermindering van 5 pct. op hun salaris, hemel en aarde bewegen en trachten de regeering met hare goede voornemens aangaande de herstelling van 's Lands financiën à tort et à travers, aan het wankelen te brengen, behoort door een strenge wettelijke bepaling aan het aan krankzinnigheid grenzende ontslag van cultuur-employé's door de regeering paal en perk gesteld te worden.

Het is de dure plicht van elke regeering om werkloosheid, tengevolge eener ongebreidelde directoriale opvatting van economie, zulks in het belang van land en volk, voordat zij te groote afmetingen heeft aangenomen, te voorkomen.

De ramp in Indië zou niet te overzien zijn, wanneer de malaise zoover gevorderd zal zijn, dat cultuurondernemingen zoo langzamerhand moeten ophouden te bestaan, zonder dat er eenige poging wordt aangewend van de zijde van adviseurs en zonder dat den administrateur eenig initiatief gegeven wordt, om andere loonende cultures en daarmede in verband te brengen industrieën uit te denken, welke de oude kunnen vervangen, voordat het te laat is. De regeering passe als „ouverture" de politiek van de Amerikaansche regeering toe om er eindelijk eens toe over te gaan directies, bestaande uit vreemde Oosterlingen, het algemeen beheer over cultuurondernemingen uit een werkelijk menschlievend oogpunt te verbieden; daar zou al veel mede gewonnen zijn.

Het tegenwoordige regime in Indië leidt tot overmoed in de verschillende geledingen der inlandsche bevolking en tot geleidelijken ondergang van de macht der cultuur-koningen, die in den goeden ouden tijd der Indische regeering heel wat kostbaren moeilijken arbeid uit handen genomen hebben.

Met beleefde dankzegging voor de plaatsing van dit stuk in uw veelgelezen blad, teekent,

P.

De cocosvezel.

Geachte redactie,

In Uw weekblad van 1 October komt een artikel voor van Ir. B. G. H. v. d. Jagt over de bewerking van den cocosvezel.

Ik ben in de gelegenheid geweest het procédé van den heer v. d. Jagt van nabij te zien en ik meen, dat behalve voor de suiker-industrie, deze uitvinding ook van groot belang moet zijn voor margarinefabrieken, die immers de copra van de kokosnoten gebruiken.

Wat zou dus natuurlijker zijn dan dat de margarinefabrieken de kokosnoten zelf zouden ontbolsteren, zelf de copra winnen en den vezel verwerken op de wijze zooals de heer v. d. Jagt dit beschrijft.

Ook voor de Petroleum-maatschappijen, die zooveel ijzeren buizen gebruiken, die nu voortdurend verteeren, kan de uitvinding van den heer v. d. Jagt van groote beteekenis zijn.

Het is wel zeer gelukkig, dat er in dezen tijd van moedeloosheid menschen zijn als de heer v. d. Jagt, die met groot doorzettingsvermogen nieuwe bronnen weten te vinden voor onze nationale vrijheid.

Hoogachtend,
J. JÉRôME BOUVY.

Wassenaar, 16 October 1931.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's Gravenhage.

Op Vrijdag 6 November a.s. des avonds 8 uur, zal dr. W. F. Stutterheim, directeur der A. M. S. te Solo, in het Gebouw Excelsior, Zeestraat 57b, alhier, een causerie met lichtbeelden houden over: „Oude en nieuwe kunst van Bali".

Leden en begunstigers van de afdeeling 's-Gravenhage hebben met één huisgenoot vrijen toegang op vertoon van hun lidmaatschapskaart 1931.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jac. Hopstr. 12, tel. 554262.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 24 October a.s. om 2.30 uur n.m. Filmmiddag in het Olympia-theater.

Vertoond worden onderstaande films van het Koloniaal Instituut:

Palembang-vlotwoningen, Pladjoe-vlot- en paalwoningen. Boven Palembang met Midden-Moesi-rivier. Bataklanden met Toba-meer. Delta van de Mahakamrivier met paalwoningen.

Deze films worden toegelicht door den heer J. C. Lamster, Conservator van het Koloniaal Museum.

Leden met één introducé(e) en Begunstigers(sters) hebben vrijen toegang op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap.

Overige bezoekers: Gewone matinee-prijzen.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.
Opening van het winterseizoen.

Op Vrijdag 30 October a.s. des avonds te 8 uur precies zal mr. F. G. Schalkwijk, rechter te Rotterdam, in de Commissiezaal der Harmonie voor onze afdeeling spreken over: „De Bovenwindsche eilanden" (met lichtbeelden).

Ons bestuur heeft gemeend het seizoen te moeten openen met een voordracht over West-Indië door een begaafden spreker, die in alle opzichten deskundig is.

Mogen wij onze leden opwekken deze lezing in grooten getale te bezoeken. 't Is èn voor den spreker èn voor ons zoo prettig, wanneer er belangstelling wordt betoond.

De Secretaris,
J. FRANKE.

Afdeeling Apeldoorn.
Apeldoornsche plannen.

Op initiatief van onze afdeeling en in samenwerking met de vereenigingen: Nederl. Ver. v. Huisvrouwen; Kunstkring; Tot de Kunst; en Reisvereeniging, is bereikt, dat we in Apeldoorn van 19 tot 26 November iets zullen kunnen genieten, dat we: „Indische Week" zouden willen noemen.

In die zeven dagen zal er in het Notarishuis een verkoopsexpositie gehouden worden van Indische kunstnijverheid.

Daaraan zal verbonden zijn een Wajang- en dansdemonstratie van het „Ardjoenogezelschap" onder leiding van Raden S. Hardjodiringgo te houden in de groote zaal van „La Bordelaise". Nadere gegevens hierover volgen in dit blad en de Nieuwe Apeldoornsche Courant.

Verder heeft het afdeelingsbestuur van O. en W. toezegging gekregen van de K. L. M., dat de heer Prinsen Geerligs, publiciteitschef, een voordracht met lichtbeelden (en misschien film) zal houden over het bedrijf der K. L. M., en in 't bijzonder over de Indië-vluchten. Ook hierover volgen t.z.t. nadere gegevens.

Ten derde: Wij ontvingen van den WelEd.gestr. heer J. den Hartog, inspecteur bij het L. O. alhier, de uitnoodiging, pogingen aan te wenden om te komen tot het houden van een „Indische Leergang", zooals die in vroeger jaren met het Comité v. Ind. lezingen en Leergangen van het K. Koloniaal-Instituut en andere vereenigingen georganiseerd zijn. Ook hiervoor zijn de eerste stappen gedaan.

We mogen hierbij vaststellen, dat bij het bestuur het tegenovergestelde van een malaise-stemming heerscht — en merken op, dat er 8 à 9 nieuwe leden bij zijn gekomen — doen bedenken, dat er tot het aanbieden der contributiekaarten 1932 nog steeds bedankjes kunnen komen; en wekken alle leden krachtig op, tot een stevige propaganda voor de afdeeling, die ook weerslag zal vinden bij de andere afdeelingen, dus: aanpakken en... volhouden!

De Secr.-penningmeester.
J. C. BAARS.

H.H. Secretarissen der verschillende afdeelingen.

Ondergeteekende heeft van de Directie der N.V. Rotterdamsche Lloyd tot einde December de beschikking gekregen over de film „Hoe de Dempo gebouwd werd."

Deze film welke een kijk geeft op den bouw van een schip, van af den eersten draadnagel tot op het oogenblik dat het statig zijn eerste reis naar Indië aanvaardt, bestaat uit 7 deelen, totaal 2600 Meter, vult dus een geheelen avond. De heer C. W. Visser, oud-gezagvoerder van de Rotterdamsche Lloyd heeft zich bovendien bereid verklaard met een kort woord de film in te leiden.

In verband met een goede organisatie, verzoekt ondergeteekende aanvragen in verband met het vaststellen van data tot hem te willen richten.

Ter voorkoming van misverstand wijst ondergeteekende er op dat de film zuiver technisch is.

L. D. PETIT.
Secr. Afd. Amsterdam,
Van Breestraat 21.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.
Aan de leden der afdeeling Den Haag van „Oost en West".

In het belang der administratie en ter vermijding van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Informatie-Bureau.

Het Informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

VAN DE REDACTIE.
Luchtpost voor Ned.-Indië.
Toenemend postvervoer.

Het gebruik, dat van de wekelijksche luchtpostverbinding met Ned.-Indië gemaakt wordt, beantwoordt tot nog toe ruimschoots aan de verwachtingen.

Met het vliegtuig, dat 15 Oct. j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werden 27 zakken luchtpost verzonden met een totaal gewicht van 231 K.G. 425 G. bruto en 208 K.G. 215 G. netto.

De zending bevatte 12564 stukken beneden 5 gram, 357 briefkaarten en postwissels, 3150 stukken zwaarder dan 5 gram en 1759 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; in totaal 17830 stuks.

Ditmaal weder 13 K.G. post meer dan de vorige week. Hoewel bepaalde gevolgtrekkingen op dit oogenblik nog voorbarig zouden zijn, ligt hierin toch wel de aanwijzing, dat de wekelijksche dienst in een behoefte blijkt te voorzien.

Ook in handelskringen wordt het belang van de verbinding steeds meer ingezien en gaat men er allengs een ruimer gebruik van maken.

Indien de aanvankelijke stijging van het postvervoer aanhoudt, zou aan het einde van het jaar de 300 K.G. bereikt kunnen zijn.

Hetgeen een prachtig succes voor K.L.M. en P. T. T. zou zijn.

Radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië.
Sedert 19 October geheime afwikkeling der gesprekken.

Als een bezwaar tegen het gebruik van de radiotelefoonverbinding met Ned.-Indië wordt nog wel eens aangevoerd, dat de gesprekken met een daartoe geschikt radio-ontvangtoestel zouden kunnen worden afgeluisterd.

Hoewel hieraan reeds eenigszins tegemoet gekomen was door de invoering van code-adressen en door de gelegenheid om voor eigen risico gebruik te maken van de proef-installatie voor geheime telefonie, zal met ingang van 19 October het geheim der gesprekken, zij het theoretisch niet ten volle, practisch toch in voldoende mate worden beveiligd doordat de afwikkeling der gesprekken alsdan via de geheim-telefonie-installatie zal plaats vinden. De berekening van den gespreksduur blijft op dezelfde wijze geschieden als thans het geval is: eventueele niet goed verstaanbare spreektijd wordt niet in rekening gebracht.

Indien de geheim-telefonie-installatie tijdelijk

moet worden uitgeschakeld, worden de gesprekken op de gewone wijze afgewikkeld, tenzij de aanvrager hiertegen bezwaar heeft, in welk geval desverlangd het gesprek kosteloos op den volgenden dag kan worden overgeschreven of kan worden ingetrokken tegen betaling der voorbereidingskosten, zijnde voor een gewoon gesprek ƒ 2.50.

Verblijf Oud-Ind. militair.

Het nieuwe gebouw der Stichting: Verblijf voor den Oud-Indischen Militair, gelegen Voorstadslaan 268 te Hees, bij Nijmegen, zal op 31 October e.k. om 2 uur geopend worden.

Rectificatie.

In de door het Min. v. Koloniën opgegeven „Adresveranderingen", voorkomende in het K. W. van 15 October no. 42, pag. 504, middelste kolom, staat foutief vermeld: Mr. E. Rijke, voorz. Landraad Soemenep.

Moet zijn: gepens. voorz. Landraad Soemenep, Witte Rozenstraat 20, Leiden.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

Mr. M. H. van der Valk, asp. ambt. v. Chineesche zaken, Warmonderweg 72, Oegstgeest.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

H. de Goederen, contr. 1e kl. P.T.T., Jansveld 41bis, Utrecht; E. J. v. d. Berg, schoolh. O.W.L.O., Nieuwe Gracht 62, Utrecht; R. G. J. Huisman, schoolh. O.W.L.O., Grasstraat 7a, Rotterdam; dr. G. W. J. Drewes, hoofdambt. v. d. Volkslectuur en aanverwante aangel., „Atlantide", Noordwijk a. Zee; P. D. B. Dickerscheid, ambt. b.h. korps gew. pol., Pasteurstr. 92, Den Haag; O. Samuels, adj. boekh. b.h. hoofdkant. v. h. Gevangenisw., van Lumeystr. 69, Den Haag; J. Verlinde, verpl. 1e kl. krankz.-wezen, pension H. Verlinde, Veere; G. Coenen. contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Huizerweg 7, Bussum; G. D. Klein Lankhorst, leeraar b.d. Kon. Wilhelminaschool te Batavia, Marialaan 40, Apeldoorn; H. F. Ch. Tieleman adj. hoofdcomm. v. pol., IJsvogelplein 17, Den Haag; mej. D. R. Lewis, onderw. O.W.L.O., 2e Schuytstr. 253, Den Haag; J. Smakman, opz. Marine etabl., Purmerendweg 202, Beemster; A. P. v. Gogh, contr. 1e kl. P.T.T., Valkenboschlaan 84, Den Haag; dr. J. Stroomberg, hoofd afd. Handel v.h. dep. v. L. N. en H., Laan van Meerdervoort 194, Den Haag; G. H. Rijkse, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Fagelstr. 7, Leiden; mej. H. Austerman, hoofdtel. 1e kl. b.h. tel.kantoor te Bandoeng, poste restante, Den Haag; mej. A. M. Tours, hoofdtel. 1e kl. b.h. tel.kantoor te Bandoeng, poste restante, Den Haag; mevr. H. H. Waller, geb. Emanuels onderw. bij het O.W.L.O., Parklaan 32, Haarlem; Th. W. van Raay, mulo-onderw., Riouwstraat 60, Den Haag; ir. J. J. Baggelaar, hoofdingenieur, dir. der haven van Semarang, Statenlaan 54, Den Haag; mej. L. M. Chandon, contr. 2e kl. P.T.T., Fuchsiastr. 75, Den Haag; G. F. Bouman, leeraar aan de A. M. S., te Jogjakarta, Josef Israëlstraat 48, Nijmegen; J. F. M. Oosterman, ambt. 4e kl. (groep II) b.d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Javastraat 124, Nijmegen; dr. H. P. Berlage, wetenschappelijk medewerker b.h. Kol. Magn. en Meteorol. Observatorium, Pompstationsweg 3, Den Haag.

Met Pensioen.

F. Meister, tijd. wnd. ambt. 4e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerr. en Acc., Kon. Wilhelminalaan 21, Voorburg; G. Jongkamp, administrateur bij de Ombilinmijnen, Parallelweg 46, Oosterbeek; F. R. Speltie, ass.-res. van Padang Sidempoean (Tapanoeli), Anna v. Hannoverstraat 31, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

Dr. J. Prins, gouv.-arts 1e kl. dienst der Volksgezondh., Slaakstr. 10-I, Amsterdam-Z.; A. L. Samson, ass.-res. Alg. Best.-dienst, L. v. Meerderv. 777, Den Haag; mr. J. v. Schuylenburg, Lid R. v. Just., Padang, Kloppersingel 109, Haarlem; J. F. Verhoog, res. ter besch. Gouv. v. O.-Java, Hotel International au Lac, Lugano; A. F. Zewald, Rekenk.-ambt. 1e kl., Apeldoornscheweg 43, Arnhem; G. M. C. Ort, 1e luit. inf., Okeghemstr. 28 boven, Amsterdam; B. R. Kampman, 1e luit. inf., ing. 1-11-,31, no. 106, Hinterzarten bei Freiburg (Zw.); mevr. P. W. B. Pabst-Evers, contr. 2e kl. P.T.T., Gentschestr. 66, Scheveningen; ir. P. de Gruyter, ing. 2e kl. S.S. en Tr., kunsthandel „de Sierkunst", Steven v. d. Hagenlaan 1, Amersfoort; K. J. de Goede, contr. 1e kl. b.d. P.T.T., Waldeck Pyrmontlaan 4, Rijswijk Z.H., ing. 1-11-'31; E. Honnef, p.a. J. P. Honnef, Lage Vuursche bij Baarn, contr. 2e kl. P.T.T.; O. M. Hasenbein, hoofdpol.opz. res. Batavia, Hardenbergstr. 20, Berlijn, Charlottenburg; Prof. mr. B. ter Haar, hoofdambtenaar ter besch. dir. v. Just., tevens buiteng. hoogl. a.d. Rechtshoogesch. te Batavia, Nachtegaalplein 20, Den Haag; J. van Oosten leeraar H.B.S. te Malang, Berkstr. 19, Den Haag; J. A. E. Leidelmeyer, tijd. wnd. stationscomm. 3e kl. S.S. en Tr., Gr. Hertoginnelaan 230, Den Haag; E. A. Tiefholz, Molenbaas 's Landsbaggerbedr. p.a. Kautstr. 118-19, Berlijn, Charlottenburg; J. H. Sijbers, tijd. wnd. contr. 1e kl. P.T.T., Strausslaan 13, Bilthoven; N. Touwen, 1e luit. inf., Lage Naarderweg 42a, Hilversum; Ch. von Lützow, tijd. wnd. comm Dept. v. B.B., Galvanistr. 6, Den Haag; W. H. J. M. Simons, onderw. 1e kl. O.W.L.O., v. Zuylen v. Nijveldstraat 186, Wassenaar; E. O. H. Bartels, ambt. 3e kl. dienst I., U. en Acc., Stadhouderskade 131, Amsterdam; F. J. G. Becker, leeraar techn.sch. Bandoeng, Buys Ballotstr. 83, Den Haag.

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,
Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam

		12 Oct. 1931	19 Oct. 1931
Aandeelen	Koloniale Bank	72	72
„	Ned. Ind. Handelsbank	70½	73¼
Cert. aand.	Ned. Handel Mij.	91⅛	90
Aandeelen	Alg. Exploratie Mij.	63	79½
„	Kon. Petroleum Mij.	140	145¼
„	Rubber Cult. Mij. A'dam.	51½	54⅛
„	Ned. Ind. Suiker Unie	100	109
„	Ned. Scheepvaart Unie	81	84
„	Handelsverg. A'dam	192	199
„	Deli Batavia Mij.	138	138
„	Deli Maatschappij	169	172¼
„	Senembah Mij.	193½	200
„	Deli Spoor	85½	87
„	Ned. Ind. Spoorweg Mij.	88	91⅕
„	Philips Gloeil. (nieuwe)	57¼	67½
Cert. aand.	Margarine Unie	120½	131½

Mutatiestaat van 14 tot 21 October '31

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
C. van Romburgh, Hilversum, Koninginneweg 18.	den heer Dr. C. Alers te Hilversum.
Dames Woudman, Hilversum, Zonnelaan 14.	Mej. B. van Maarseveen te Hilversum.
W. Kok, Apeldoorn, Kanaal Noord 101 bov. J. H. Hildebrand, Apeldoorn, Celebeslaan 7.	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
Mejuffrouw B. Blom, Apeldoorn, Roggestraat.	den heer H. J. Schoonhoven te Apeldoorn.
Mevr. E. J. van der Goot, Groningen, p.a. mevr. R. Roelofs, Heeresingel 9.	den heer M. J. Gerrets te Groningen.
J. Ph. Wissema, Majoor N.-I.-L. Nijmegen, Groesbeckische Weg 174.	den heer J. J. Barendsen te Nijmegen.
J. J. M. Visser, Ambt. Alg. Bestuursdienst te Pati. W. Mossel, Agent van de Borsumij te Tjilatjap.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" te Malang.
J. D. de Vries, Oud-Resident, p.a. Pension Dekker, Parklaan 69, Haarlem.	Afdeelingsbestuur van Haarlem.

Afschrijvingen:

H. J. van Dijk, Apeldoorn, Frisolaan 17.
Ir. H. J. J. M. Klijn, Apeldoorn, Badhuisweg 9b.
R. Soemarno, Den Haag, Bleijenburg 1.
H. C. G. Thijm, Asp.-Comm. b.d. Bel. Paramaribo, Zwartehovenbrugstr. 221.
Mevr. A. Ashoff, Nijmegen, Groenestraat 113.

R. I. P.

Dr. W. Groeneveld, Groningen, Groot Spilsluizen Z.Z. 24.
L. C. Thijm, Plantage Monsouci, Paramaribo.

Adresveranderingen:

H. Paulides, Amsterdam, van: Korte Marnixkade 1, naar: Amstelveensche Weg 908.
Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, Oud-Gouverneur-Generaal van N.-I., van: Buitenzorg, naar: Huize „Op 't Zand", Tetterodeweg, Overveen. f 5.—. (Afd. Haarlem).
W. van Polanen, van: Haarlem, Berkenstraat 35, naar: Amsterdam-W., p.a. Woonhuis A.M.V.J., Leidsche Boschje. f 5.—.
Mevr. de Wed. C. E. Velden—Süverkropp, Onderwijzeres, van: Haarlem, Wilhelminastr. 65, naar: Bandoeng, Naripan 32.
Mevr. H. C. Onnes—Leopold, van: Velp, Julianastraat 8, naar: Nijmegen, St. Annastraat 55. f .5.
W. Eichelberg, van: Voorburg, Rembrandtstr. 77, naar: Apeldoorn, Koningin Hortenselaan 42. f 5.
H. M. Hofkamp, Gep. O.-I.-Ambtenaar, van: Voorburg, Westvlietweg 115, naar: Pension Schoolderman, Rienderinklaan 1, te Warnsveld. f 5.—. (Afd. Deventer).
J. J. Ph. Koppenol, Ass.-Resident, m.v., Den Haag, van: Boetzelaerlaan 58, naar: Kwartellaan 33.
:A. M. Visser, Den Haag, van: Stadhoudersplein 69, naar: van Hoornbeekstraat 32.
J. Swartjes, Oud-Luit.-Kolonel N.-I.-L., van: Den Haag, Ieplaan 10, naar: Nice, Rue Spitalieri 1, (1e étage).
Mej. A. C. J. de Roo, van: Grindelwald, naar: Meran, Hotel Concordia.
C. A. Kastelijn, Ass.-Resident, van: Den Haag, naar: Batavia-Centrum, Dep. B.B.
J. A. M. Plasmans, Controleur B.B., van: Singkel, naar: Meulaboh (Atjeh).
N. A. van Wijk, Ass.-Resident, thans te Ambon.
R. A. Rijkschroeff, Kantoorhoofd Dep. v. Gouv. Bedr. van: Bandoeng, Bengawanlaan 80, naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 315. f 5.—.
Mr. M. Oppenheimer, Advocaat en Procureur, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 8, naar: Mauritskade 3.